

บทที่ ๑

หลักการทั่วไปเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญของฝ่ายบริหาร ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานและระบบการควบคุมภายในขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้งานตรวจสอบภายในประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารสามารถนำผลผลิตของงานตรวจสอบภายในไปใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้เกิดมูลค่าเพิ่มและความสำเร็จแก่ อ.ส.พ. ผู้ตรวจสอบภายในจึงควรมีความเข้าใจถึงภาพรวมเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน มีความรู้ในหลักการ และวิธีการตรวจสอบรวมทั้งต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบที่ยอมรับโดยทั่วไป

๑. คำนิยาม

“การตรวจสอบภายใน” หมายถึง งานที่รัฐวิสาหกิจกำหนดขึ้นเกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่นโดยการตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการควบคุมภายใน กระบวนการกำกับดูแลที่ดี กระบวนการบริหารความเสี่ยง และการปฏิบัติงานต่างๆ ของรัฐวิสาหกิจอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการรายงานผลการปฏิบัติงาน และการให้คำแนะนำปรึกษาอย่างเป็นอิสระและเที่ยงธรรม เพื่อเพิ่มคุณค่าและยกระดับกระบวนการปฏิบัติงานของรัฐวิสาหกิจให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

“อ.ส.พ.” หมายความว่า องค์การสวนพฤกษศาสตร์

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการองค์การสวนพฤกษศาสตร์

“คณะกรรมการตรวจสอบ” หมายความว่า คณะกรรมการตรวจสอบองค์การสวนพฤกษศาสตร์

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์

“ผู้บริหาร” หมายความว่า ผู้บริหารองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการสำนัก หัวหน้าส่วน หัวหน้าสวนสาขา หรือเทียบเท่า และตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีระดับตำแหน่งเทียบเท่า

“พนักงาน” หมายความว่า พนักงานองค์การสวนพฤกษศาสตร์

“หน่วยรับตรวจ” หมายความว่า หน่วยงานตามโครงสร้างงานขององค์การสวนพฤกษศาสตร์

“ผู้ตรวจสอบภายใน” หมายความว่า พนักงานในสังกัดสำนักตรวจสอบภายใน ซึ่งรับผิดชอบงานของตรวจสอบภายใน

“การให้ความเชื่อมั่น” หมายความว่า การตรวจสอบหลักฐานอย่างเที่ยงธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการประเมินอย่างอิสระในกระบวนการกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในขององค์กร

“การให้คำปรึกษา” หมายความว่า กิจกรรมการให้คำปรึกษาแนะนำและบริการที่เกี่ยวข้องแก่ผู้รับบริการ มีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายในและการกำกับดูแลขององค์กร โดยไม่เข้าไปร่วมรับผิดชอบในฐานะฝ่ายบริหาร

“ความขัดแย้งทางผลประโยชน์” หมายความว่า ความสัมพันธ์ใดๆ ที่ทำให้องค์กรไม่ได้ประโยชน์สูงสุดที่พึงได้รับ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์นี้อาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความลำเอียงและไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเที่ยงธรรม

๒. ความสำคัญและประโยชน์ของการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายในเป็นการให้บริการข้อมูลแก่ฝ่ายบริหาร และเป็นหลักประกันของ อ.ส.พ. ในด้านการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม ทั้งในด้านการเงินและการบริหารงาน เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของ อ.ส.พ. โดยการเสนอรายงานเกี่ยวกับกิจกรรมการเพิ่มมูลค่าของ อ.ส.พ. รวมทั้งการเป็นผู้ให้คำปรึกษากับฝ่ายบริหารในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิผลและดูแลให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ซึ่งการตรวจสอบภายในมีส่วนผลักดันความสำเร็จดังกล่าว ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ป้องกันการประพฤติมิชอบหรือการทุจริต และเป็นการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจนทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์

๒. ส่งเสริมให้เกิดการบันทึกบัญชีและรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability and Responsibility) ทำให้องค์กรได้ข้อมูลหรือรายงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ และเป็นพื้นฐานของหลักความโปร่งใส (Transparency) และความสามารถตรวจสอบได้ (Audit ability)

๓. ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ของ อ.ส.พ. เนื่องจากการตรวจสอบภายในเป็นการประเมิน วิเคราะห์ เปรียบเทียบข้อมูลทุกด้านในการปฏิบัติงาน จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ช่วยปรับปรุงระบบงานให้สะดวก รัดกุม ลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนและให้เหมาะสมกับสถานการณ์ตลอดเวลาช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่าย เป็นสื่อกลางระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในการประสานและลดปัญหาความไม่เข้าใจในนโยบาย

๓. การกิจ

ภารกิจของสำนักตรวจสอบภายใน คือ การปฏิบัติงานให้คำแนะนำปรึกษาและตรวจสอบเพื่อให้ความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนได้เสียด้วยความเป็นอิสระ เที่ยงธรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าและปรับปรุงการดำเนินงานการบริหารจัดการ ช่วยให้ อ.ส.พ. บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยจัดให้มีแนวทางที่เป็นระเบียบและแบบแผนที่ดี มาใช้ในการประเมิน ประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน และการกำกับดูแล ภารกิจของสำนักตรวจสอบภายใน แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. การให้ความเชื่อมั่น (Assurance Service) เป็นการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งการประเมินกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน และการกำกับดูแล ด้วยความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม หลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ซึ่งจัดให้มีแนวทางเป็นระเบียบแบบแผนที่ดีมาใช้

๒. การให้คำปรึกษา (Consulting Service) เป็นกิจกรรมการให้คำแนะนำและการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับ อ.ส.พ. โดยลักษณะและขอบเขตของงานจะเป็นไปตามข้อตกลงที่ทำร่วมกันกับผู้รับบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มคุณค่าปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน การบริหาร ความเสี่ยง การควบคุมภายใน การกำกับดูแลองค์กร และสนับสนุนให้ อ.ส.พ. สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่เข้าร่วมรับผิดชอบในฐานะผู้บริหาร

งานตรวจสอบภายในโดยทั่วไปประกอบด้วยงานตรวจสอบเพื่อให้ความเชื่อมั่นและงานในการให้คำแนะนำปรึกษา ซึ่งงานทั้งสองประเภทนี้ไม่รวมอยู่ในงานการตรวจสอบอื่นๆ เช่น การสืบสวนเป็นกรณีพิเศษ และงานที่ไม่ใช่งานตรวจสอบ ซึ่งผู้ตรวจสอบอาจให้คำปรึกษาในหลายประเภท ตั้งแต่การวิเคราะห์การควบคุมที่สร้างเข้าในระบบที่อยู่ระหว่างการพัฒนา การทำงานในขณะทำงานเพื่อวิเคราะห์การปฏิบัติงานและให้

ข้อเสนอแนะ เป็นต้น ผู้ตรวจสอบไม่สามารถปฏิบัติงานที่มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์หรือไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

ผู้ตรวจสอบภายในทุกคนจะต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีความเที่ยงธรรม มีความรู้ความสามารถ และเก็บรักษาความลับที่ได้จากการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักจรรยาบรรณ สำหรับผู้ตรวจสอบภายใน

๔. วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายใน

๑. เพื่อให้มีการกำหนดระบบการควบคุมภายในและจัดการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม
๒. เพื่อให้ข้อมูลทางการเงิน การบริหารงานและการดำเนินงานที่สำคัญมีความถูกต้อง เชื่อถือได้และทันเวลา
๓. เพื่อให้การปฏิบัติงานสอดคล้องกับนโยบาย ข้อบังคับ ระเบียบคำสั่ง กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง
๔. เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และได้รับการดูแลรักษาอย่างเพียงพอ
๕. เพื่อให้การดำเนินงานหรือแผนงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ และมีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

๕. ขอบเขตการตรวจสอบภายใน

๑. ประเมินผล และติดตามการดำเนินงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ของ อ.ส.พ. ที่กำหนดไว้โดยมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลและประหยัด
๒. ระบุ และประเมินการบริหารความเสี่ยงในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในแต่ละระดับของการปฏิบัติงานของ อ.ส.พ. โดยรวมหรือวัตถุประสงค์ของส่วน/สำนักหรือของกิจกรรมที่ทำการตรวจสอบ
๓. ให้คำแนะนำแก่ฝ่ายบริหารเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี และมีการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน
๔. ให้เกิดความมั่นใจว่าการใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างประหยัด มีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ
๕. ให้เกิดความมั่นใจว่าการปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนด (รวมทั้ง การปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณ) ระเบียบวิธีปฏิบัติ กฎหมาย ข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายที่เกี่ยวข้อง
๖. ให้มีการดูแลรักษาทรัพย์สินของ อ.ส.พ. และผลประโยชน์ต่างๆ มิให้เกิดความสูญเสยรวมทั้งเกิดการทุจริต ผิดปกติหรือคอร์รัปชัน
๗. ให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูล บัญชีต่างๆ รวมทั้งรายงานภายใน รายงานภายนอก และกระบวนการที่เกี่ยวข้องมีความครบถ้วน ถูกต้อง และเชื่อถือได้
๘. เสริมสร้างธรรมาภิบาลและคุณค่าที่เหมาะสมภายใน อ.ส.พ.
๙. ให้หลักประกันว่าการบริหารและการจัดการใน อ.ส.พ. มีประสิทธิผลและผู้ปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบในผลงานตามหน้าที่
๑๐. สื่อสารข้อมูลความเสี่ยงและการควบคุมไปยังส่วนงานต่างๆ ภายใน อ.ส.พ. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๑๑. ประสานงานและสื่อสารข้อมูลระหว่างคณะกรรมการของ อ.ส.พ. ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบภายใน และผู้บริหารของ อ.ส.พ. อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. ประเภทของการตรวจสอบภายใน

๑. การตรวจสอบทางการเงิน (Financial Auditing)

๒. การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Auditing)
๓. การตรวจสอบการบริหาร (Management Auditing)
๔. การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Auditing)
๕. การตรวจสอบระบบงานสารสนเทศ (Information System Auditing)
๖. การตรวจสอบพิเศษ (Special Auditing)

๗. รายละเอียดของการดำเนินงานจำแนกตามประเภทของการตรวจสอบภายใน มีดังนี้

๑. การตรวจสอบทางการเงินการบัญชี (Financial Auditing) เป็นการตรวจสอบความถูกต้องเชื่อถือได้ของข้อมูลและตัวเลขต่างๆ ทางการเงิน การบัญชีและรายงานทางการเงิน โดยครอบคลุมถึงการดูแลป้องกันทรัพย์สิน และประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุมภายในของระบบงานต่างๆ ว่ามีเพียงพอที่จะมั่นใจได้ว่าข้อมูลที่บันทึกในบัญชี รายงานทะเบียน และเอกสารต่าง ๆ ถูกต้อง และสามารถสอบทานได้หรือเพียงพอที่จะป้องกันการรั่วไหล สูญหาย ของทรัพย์สินต่างๆ ได้

๒. การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Auditing) เป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงาน กระบวนการหลักตามแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานกิจกรรม/โครงการ ของ อ.ส.พ. ให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ และเป้าหมายหรือหลักการที่กำหนด การตรวจสอบเน้นถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลและความคุ้มค่า โดยต้องมีผลผลิตและผลลัพธ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ซึ่งวัดจากตัวชี้วัดที่เหมาะสม ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความเพียงพอ ความมีประสิทธิภาพ ของกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในของ อ.ส.พ. ประกอบด้วย

๒.๑ ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ มีการจัดระบบงานให้มั่นใจได้ว่าการใช้ทรัพยากรสำหรับแต่ละกิจกรรมสามารถเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน อันมีผลทำให้องค์กรได้รับผลประโยชน์อย่างคุ้มค่า

๒.๒ ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) คือ มีการจัดระบบงาน และวิธีปฏิบัติงาน ซึ่งทำให้ผลที่เกิดจากการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายของ อ.ส.พ.

๒.๓ ความคุ้มค่า (Economy) คือ มีการใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง ไม่สุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือย ซึ่งส่งผลให้ อ.ส.พ. สามารถประหยัดต้นทุนหรือลดการใช้ทรัพยากรต่ำกว่าที่กำหนดไว้ โดยยังได้รับผลผลิตตามเป้าหมาย

๓. การตรวจสอบการบริหาร (Management Auditing) เป็นการตรวจสอบการบริหารงานด้านต่างๆ ของ อ.ส.พ. ว่ามีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการวางแผน การควบคุม การประเมินผลเกี่ยวกับการงบประมาณ การเงิน การพัสดุและทรัพย์สิน รวมทั้งการบริหารงานด้านต่างๆ ว่าเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจของ อ.ส.พ. รวมทั้งเป็นไปตามหลักการบริหารงานและการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ในเรื่องความน่าเชื่อถือ ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม และความโปร่งใส

๔. การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Auditing) เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของ อ.ส.พ. ว่าเป็นไปตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องที่กำหนดทั้งจากภายนอกและภายใน อ.ส.พ. การตรวจสอบประเภทนี้ อาจจะมีการตรวจสอบ โดยเฉพาะหรือถือเป็นส่วนหนึ่งของการตรวจสอบทางการเงิน การบัญชีหรือการตรวจสอบการดำเนินงานก็ได้

๕. การตรวจสอบระบบงานสารสนเทศ (Information System Auditing) เป็นการพิสูจน์ความถูกต้องและเชื่อถือได้ของระบบงานและข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ รวมทั้ง ระบบการเข้าถึง

ข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การตรวจสอบประเภทนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานตรวจสอบภายในเกือบทุกงานที่นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการปฏิบัติงานไม่ว่าเป็นการตรวจสอบทางการเงิน การตรวจสอบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของ อ.ส.พ. หรือการตรวจสอบการบริหาร ผู้ตรวจสอบภายในจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในระบบงานสารสนเทศนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. การตรวจสอบพิเศษ (Special Auditing) หมายถึง การตรวจสอบในกรณีที่ได้รับมอบหมายจากฝ่ายบริหาร หรือกรณีที่มีการทุจริตหรือการกระทำที่ส่อไปในทางทุจริต ผิดกฎหมาย หรือกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำที่ส่อไปให้ทางทุจริตหรือประพฤตินิชอบ

๘. มาตรฐานการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

การปฏิบัติงานของฝ่ายตรวจสอบภายในของ อสพ. จะต้องเป็นไปตามกฎบัตรของฝ่ายตรวจสอบภายใน คู่มือการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจ และมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายในที่สมาคมผู้ตรวจสอบภายในกำหนด ดังนี้

๑. มาตรฐานด้านคุณสมบัติ ได้แก่

๑.๑ วัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของงานตรวจ

ฝ่ายตรวจสอบภายในควรกำหนดวัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ ของงานตรวจสอบภายในอย่างเป็นทางการไว้ในกฎบัตรการตรวจสอบภายใน เพื่อให้เป็นกรอบอ้างอิงและเป็นแนวทางปฏิบัติงานที่สำคัญของหน่วยตรวจสอบภายใน

๑.๒ ความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม โดยผู้ตรวจสอบภายในควรปฏิบัติ ดังนี้

๑) ผู้ตรวจสอบภายในต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยทัศนคติที่เที่ยงธรรม ไม่มีอคติ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และควรหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และไม่ควรให้มีปัจจัยใดๆ ที่มีผลกระทบต่อการใช้วิจารณญาณเข้ามาเกี่ยวข้อง

๒) ความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม สามารถแสดงให้เห็นได้ในการสอบทานกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้ตรวจสอบภายในเคยมีความรับผิดชอบในการบริหารมาก่อนผู้ตรวจสอบภายในไม่ควรได้รับมอบหมายให้ไปช่วยปฏิบัติงานอื่นที่ไม่ใช่งานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน หรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบเพื่อให้ความเชื่อมั่นในกิจกรรมที่ตนเองเคยทำหน้าที่บริหารหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในระยะเวลา ๑ ปีก่อนการตรวจสอบ และในกิจกรรมใดๆ ที่ฝ่ายตรวจสอบภายในเห็นว่าอาจมีผลกระทบต่อความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน เช่น งานตรวจก่อนจ่าย งานประจำ หรือการเป็นกรรมการในคณะกรรมการต่างๆ อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจสอบภายในยังอาจปฏิบัติหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในกิจกรรมที่ตนเคยได้รับผิดชอบมาก่อนได้

๓) ในการปฏิบัติงานที่ต้องใช้เวลานานหลายปี หรือการปฏิบัติงานตรวจสอบเป็นประจำทุกงวด ควรพิจารณาสับเปลี่ยนผู้ตรวจสอบภายในอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรมในการ

ปฏิบัติงาน แต่ไม่ควรมีการสับเปลี่ยนบ่อยเกินไปจนทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานการสับเปลี่ยนโดยทั่วไปควรจะทำอย่างน้อยทุก ๓-๕ ปี

๔) ผู้บริหารหน่วยรับตรวจที่เกี่ยวข้องมีความรับผิดชอบในการยอมรับและปฏิบัติตาม หรือการไม่ยอมรับ คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายใน ในการปฏิบัติงานในภายหลังผู้ตรวจสอบภายในจะต้องไม่มีอคติกับผู้บริหารหน่วยรับตรวจ ไม่ว่าหน่วยรับตรวจจะยอมรับหรือไม่ยอมรับคำแนะนำและข้อเสนอแนะที่ตนเคยเสนอไว้ครั้งก่อน

๑.๓ ความเชี่ยวชาญและความระมัดระวังรอบคอบ ความเชี่ยวชาญ ผู้ตรวจสอบภายใน ควรมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ ความระมัดระวังรอบคอบ ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังรอบคอบ ได้รับการยอมรับและความเชื่อถือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

๑.๔ การประกันคุณภาพและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน ควรปรับปรุง และรักษาระดับคุณภาพของงานตรวจสอบภายใน โดยมีการปรับปรุงงานตรวจสอบภายในให้ครอบคลุมทุกๆ ด้าน และติดตามดูแลประสิทธิภาพของงานอย่างต่อเนื่อง

๒. มาตรฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่

๒.๑ มีการจัดการงานตรวจสอบภายใน ได้แก่ การวางแผน การเสนอ และการอนุมัติแผนการ ตรวจสอบ การจัดการทรัพยากร การกำหนดนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติงาน ความร่วมมือประสานงาน และการรายงานต่อคณะกรรมการตรวจสอบ

๒.๒ มีการกำหนดลักษณะของการตรวจสอบภายใน ได้แก่ การจัดการความเสี่ยง การควบคุมและการกำกับดูแล

๒.๓ มีการวางแผนตามภารกิจ ได้แก่ การพิจารณาการวางแผน วัตถุประสงค์ของภารกิจขอบเขต ภารกิจ การจัดสรรทรัพยากรสำหรับภารกิจ และแผนการปฏิบัติตามภารกิจ

๒.๔ มีการปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ การบ่งชี้ข้อมูล การวิเคราะห์และประเมิน การจัดบันทึกข้อมูล และการกำกับดูแลตามภารกิจ

๒.๕ มีการสื่อสารผลลัพธ์ ได้แก่ การกำหนดหลักเกณฑ์ของการรายงานผลงาน และการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน

๒.๖ มีการรายงานความคืบหน้าในการติดตาม

๓. การวางแผนการตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายในควรจัดทำแผนการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายทั้งในด้านการให้หลักประกันและการให้คำปรึกษา โดยควรคำนึงถึง

๓.๑ วัตถุประสงค์ของงานและวิธีการดำเนินงานตรวจสอบภายใน อันจะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุผล

๓.๒ ความเสี่ยงที่สำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จและความเสี่ยงที่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

๓.๓ ความเพียงพอและควมมีประสิทธิภาพของกิจกรรมการบริหารความเสี่ยง และระบบการควบคุมภายใน เมื่อเปรียบเทียบกับกรอบการปฏิบัติงาน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

๓.๔ โอกาสในการปรับปรุงกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงและระบบการควบคุมภายในให้ดีขึ้น

๔. การวางแผนการปฏิบัติงาน ผู้ตรวจสอบภายในควรรวบรวม วิเคราะห์ ประเมิน และบันทึกข้อมูลให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และผู้บริหารฝ่ายตรวจสอบภายในควรควบคุมการปฏิบัติงานที่ได้มอบหมายอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการปฏิบัติงานจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการช่วยพัฒนาเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในด้วย

๕. การรายงานผลการปฏิบัติงาน ผู้ตรวจสอบภายในควรรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างทันกาล โดยรายงานดังกล่าวประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ขอบเขต การสรุปผลการตรวจสอบ ความคิดเห็นข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยความถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน เที่ยงธรรม รัดกุม สร้างสรรค์และรวดเร็ว รวมทั้งควรเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานให้บุคคลที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมได้รับทราบ

๖. การติดตามผล ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในควรกำหนดระบบการติดตามผลว่าได้มีการนำข้อเสนอแนะในรายงานผลการปฏิบัติงานไปสู่การปฏิบัติ

๗. การยอมรับสภาพความเสี่ยงของฝ่ายบริหาร ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในควรนำเรื่องความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ อสพ. แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขหารือกับผู้บริหาร หากยังไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ ผู้บริหารและผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในควรรายงานให้คณะกรรมการตรวจสอบทราบเพื่อหาข้อยุติต่อไป

๘. การติดตามและวัดผลการปฏิบัติงานและควบคุมดูแล

๑. การประเมินคุณภาพงานตรวจสอบโดยมีแบบสอบถามให้หน่วยรับตรวจแสดงความเป็นหลังจากปิดการตรวจสอบทุกครั้ง

๒. ประเมินคุณภาพงานตรวจสอบจากหน่วยรับตรวจ โดยประเมินผลการบริหารและการปฏิบัติงานตรวจสอบปีละครั้ง

๓. การประเมินคุณภาพงานตรวจสอบจากภายนอกองค์กร โดยเข้ามาประเมินผลการบริหารและการปฏิบัติงานตรวจสอบทุก ๕ ปี

๔. การประเมินตนเองปีละครั้ง โดยปฏิบัติตามคู่มือการตรวจสอบภายในของกระทรวงการคลัง เพื่อมุ่งไปสู่แนวทางปฏิบัติที่ดีและสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในสากล

๑๐. บุคลากร การพัฒนา และการฝึกอบรม

๑. ผู้ตรวจสอบภายใน ต้องมีทักษะวิชาชีพและประสบการณ์ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน รวมทั้งความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความเสี่ยง การควบคุมภายใน การควบคุมและการตรวจสอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

๒. ผู้ตรวจสอบภายในที่ปฏิบัติงานตรวจสอบเป็นเวลานานติดต่อกันหลายปีควรได้รับการพัฒนาผลัดเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมออย่างน้อย ๓ -๕ ปีต่อครั้ง เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระเที่ยงธรรมในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ควรคำนึงถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตรวจสอบด้วย

๓. ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายในมีความรับผิดชอบในการสอบทาน ความเพียงพอของบุคลากร การแต่งตั้งโยกย้าย พิจารณาความดีความชอบและผลตอบแทนของผู้ตรวจสอบภายในและนำเสนอเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการตรวจสอบก่อนนำเสนอผู้ว่าการเพื่อพิจารณาต่อไป

๔. ผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ตรวจสอบภายในพัฒนาความรู้ทักษะและความสามารถของตนเองโดยการเข้าร่วมในการพัฒนาและอบรมทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง คนละไม่น้อยกว่า ๔๐ ชั่วโมง/ปี

๕. ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายในกำหนดนโยบายในการสนับสนุนให้ผู้ตรวจสอบภายในเพื่อพัฒนาตนเองเป็น CIA (Certified Internal Auditor) หรือเข้าอบรมเพื่อรับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

๑๑. จรรยาบรรณของผู้ตรวจสอบภายใน

จรรยาบรรณของผู้ตรวจสอบภายในกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับผู้ตรวจสอบภายในและเพื่อสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานจริยธรรมที่ อสพ. คาดหวังจากผู้ตรวจสอบภายในในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในต้องแสดงความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจในกิจกรรมที่ผู้ตรวจสอบดำเนินการ ซึ่งหลักจรรยาบรรณที่พึงปฏิบัติมีดังต่อไปนี้

๑. **ความซื่อสัตย์ (Integrity)** ผู้ตรวจสอบภายในทุกคนต้องแสดงความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานทุกเรื่องที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจในทุกกิจกรรมที่ผู้ตรวจสอบภายในดำเนินการ

แนวทางปฏิบัติผู้ตรวจสอบภายในจะต้อง

๑) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร และด้วยความรับผิดชอบ

๒) ปฏิบัติตามกฎหมายและเปิดเผยข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบและวิชาชีพ

๓) ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมกับการกระทำใดๆ ที่ขัดต่อกฎหมายหรืออาจทำให้ อสพ. และหรือวิชาชีพเกิดความเสื่อมเสีย

๔) ให้ความเคารพและส่งเสริมวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติตามกฎหมายและจรรยาบรรณของ อสพ.

๒. **ความเที่ยงธรรม (Objectivity)** ผู้ตรวจสอบภายในต้องมีความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม โดยปราศจากอิทธิพลหรือการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวหรือคำนึงถึงความรู้สึกของ

บุคคลอื่น ผู้ตรวจสอบภายในควรแสดงความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมในการแสดงความเห็น การรวบรวมข้อมูล การประเมินและการรายงานในกิจกรรมที่ตนเองปฏิบัติงาน

แนวทางปฏิบัติ ผู้ตรวจสอบภายในจะต้อง

๑) ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์ใดๆ ที่มีผลกระทบต่อหรืออาจทำให้การใช้วิจารณญาณของตนเกิดความไม่เที่ยงธรรม หรือมีอคติเกิดขึ้นได้ ซึ่งส่วนเกี่ยวข้องนี้หมายความว่ารวมถึงความขัดแย้งกับผลประโยชน์ของรัฐวิสาหกิจด้วย

๒) ไม่รับสิ่งของหรือผลตอบแทนใดๆ ที่จะทำให้เกิดหรืออาจทำให้เกิดความเที่ยงธรรมในการใช้วิจารณญาณในการปฏิบัติหน้าที่

๓) เปิดเผยข้อเท็จจริงที่รับทราบ ซึ่งหากไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงนั้นอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดในรายงานการตรวจสอบ

๓. **ความรู้ความสามารถ (Competency)** ผู้ตรวจสอบภายในควรใช้ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ผู้ตรวจสอบภายในไม่ควรยอมรับหรือปฏิบัติงานที่ตนเองไม่มีความรู้ความสามารถ ยกเว้นจะได้รับคำแนะนำหรือได้รับการสนับสนุนให้มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน

แนวทางปฏิบัติ ผู้ตรวจสอบภายในจะต้อง

๑) ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะในกิจกรรมหรือในเรื่องที่ตนมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์เท่านั้น

๒) ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน และคู่มือการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจ

๓) พัฒนาความเชี่ยวชาญ ประสิทธิภาพและคุณภาพของการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา

๔. **การรักษาความลับ (Confidentiality)** ผู้ตรวจสอบภายในควรเก็บรักษาข้อมูลที่ได้รับในการปฏิบัติงาน และไม่ควรเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจ ยกเว้นในกรณีที่เป็นการเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมายหรือตามวิชาชีพที่พึงกระทำ

แนวทางปฏิบัติ ผู้ตรวจสอบภายในจะต้อง

๑) ระมัดระวังรอบคอบในการใช้ข้อมูลและรักษาข้อมูลที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่

๒) ไม่ใช้ข้อมูลที่ได้มาเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือในรูปแบบอื่นใดที่ถือเป็นการขัดต่อกำหมายหรือขัดต่อวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติตามกฎหมายและจรรยาบรรณขององค์กร

๑๒. คุณสมบัติของหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในและผู้ตรวจสอบภายใน

นอกเหนือจากคุณสมบัติตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งของ อสพ. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบและผู้ตรวจสอบภายในจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาชีพการตรวจสอบภายใน และความรู้ในสาขาวิชาอื่นซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน รวมทั้งต้องมีคุณสมบัติที่จำเป็นและเหมาะสม ดังนี้

๑. มีความเชี่ยวชาญในหลักวิชาพื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน เช่น การประเมินความเสี่ยง การควบคุมภายใน การบัญชี เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ อสพ. ทั้งจากภายใน และภายนอกองค์กร และเทคโนโลยีสารสนเทศ

๒. มีความรู้ ความชำนาญในการปรับใช้มาตรฐานการตรวจสอบภายใน และเทคนิคการตรวจสอบต่างๆ ที่จำเป็นในการตรวจสอบภายใน

๓. มีความรอบรู้เข้าใจในหลักการบริหาร เทคนิคการบริหารงานสมัยใหม่ การวางแผนการจัดทำ และการบริหารงบประมาณ

๔. มีความสามารถในการสื่อสาร การทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ การวิเคราะห์ การประเมินผลการเขียนรายงาน

๕. มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อ อสพ. และเพื่อนร่วมงาน

๖. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี วางตัวเป็นกลาง รู้จักกาลเทศะ ยึดมั่นในอุดมการณ์ หลักการที่ถูกต้องกล้าแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ได้วิเคราะห์ และประเมินจากการตรวจสอบ

๗. มีความอดทน หนักแน่น รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

๘. มีปฏิภาณ ไหวพริบ มีความสามารถที่จะวินิจฉัยและตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเที่ยงธรรม

๙. เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล ติดตามวิวัฒนาการที่ทันสมัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๑๐. ต้องมีความรู้เพียงพอที่สามารถประเมินความเสี่ยงของการเกิดทุจริต และแนวทางในการบริหารจัดการทุจริตขององค์กรแต่ไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญเท่ากับผู้มีหน้าที่โดยตรงในการสืบสวนและสอบสวนการทุจริต

๑๓. ความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม

ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน และผู้ตรวจสอบภายในต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยทัศนคติที่เที่ยงธรรม ไม่มีอคติ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และควรหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และไม่ควรมีปัจจัยใดๆ ที่มีผลกระทบต่อการใช้วิจารณญาณเข้ามาเกี่ยวข้อง

ความเป็นอิสระ หมายถึง สถานภาพภายในองค์กรของฝ่ายตรวจสอบภายใน ควรอยู่ระดับสูงพอที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบให้ลุล่วงไปได้ และควรได้รับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการ อสพ. เพื่อให้

ได้รับความร่วมมือจากผู้รับตรวจ และปฏิบัติงานได้อย่างอิสระ โดยปราศจากการแทรกแซงหรือขัดขวางจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

ความเที่ยงธรรม หมายถึง การใช้ดุลยพินิจโดยปราศจากความลำเอียง และการพิจารณาข้อเท็จจริงต่างๆ อย่างยุติธรรมและเป็นกลาง

๑๔. ความระมัดระวังรอบคอบเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพปฏิบัติงาน

ผู้ตรวจสอบภายในแต่ละคนต้องมีความรับผิดชอบในการทำให้มั่นใจว่าตนเองได้ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพปฏิบัติ ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในควร

๑. มีความยุติธรรม และไม่ยอมให้เกิดอคติในการปฏิบัติงาน
๒. เปิดเผยความขัดแย้งทางผลประโยชน์
๓. ไม่รับของขวัญ สิ่งจูงใจ หรือผลประโยชน์ตอบแทนในรูปแบบใดๆ จากพนักงาน ลูกจ้าง ผู้ขายสินค้าหรือบริหารหรือบุคคลภายนอกอื่น
๔. พิจารณาและบันทึกงานที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การตรวจสอบและปฏิบัติงานตามแนวทางที่ถูกต้อง
๕. พิจารณาและบันทึกหลักเกณฑ์ของฝ่ายบริหารหรือหลักเกณฑ์อื่นใดที่ใช้ในการประเมินและรายงานข้อตรวจพบ
๖. ใช้ความระมัดระวังรอบคอบอย่างสมเหตุสมผลในการรวบรวมหลักฐานที่เพียงพอเกี่ยวข้องและเชื่อถือได้เพื่อประกอบการตรวจสอบ
๗. ตระหนักถึงโอกาสที่ฝ่ายบริหารหรือผู้ปฏิบัติงานตั้งใจกระทำผิด ก่อให้เกิดข้อผิดพลาด และละเลย ก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพ การสูญเสีย ไม่มีความประหยัด ขาดประสิทธิผล เกิดความล้มเหลวในการปฏิบัติตามนโยบายและความขัดแย้งของผลประโยชน์
๘. มีความรู้ที่เพียงพอในการกำหนดปัจจัยบ่งชี้การทุจริต
๙. เปิดเผยปัจจัยที่บ่งชี้การทุจริตและเสนอแนะให้มีการสืบสวนต่อไปตามความเหมาะสม
๑๐. เปิดเผยข้อเท็จจริงที่มีสาระสำคัญ หากพิจารณาแล้วว่าถ้าไม่เปิดเผยอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดในรายงานของผู้ตรวจสอบภายใน หรืออาจทำให้พิจารณาได้ว่าเป็นปกปิดความผิดกฎหมาย
๑๑. เปิดเผยในรายงานในกรณีที่ไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบ
๑๒. ไม่ใช่ข้อมูลที่ได้รับมาจากการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว

๑๕. การป้องกันและการควบคุมการทุจริต

๑. ความหมาย

“ทุจริต” ตามประมวลกฎหมายมาตรา ๑(๑) หมายถึง เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้ โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“ทุจริตต่อหน้าที่” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๔ หมายถึง การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือละเว้นการปฏิบัติ

อย่างไรในการพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้ โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“โดยทุจริต” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕ แสดงถึงมูลเหตุจูงใจให้บุคคลกระทำ “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น” การกระทำหมายถึง การกระทำที่มีความผิดตามกฎหมาย เช่น การลัก ยักยอก ฉ้อโกง ปล้น ปลอมแปลงเอกสาร การกระทำเอกสารเท็จ ฯลฯ และรวมถึงการงดเว้นการกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย

๒. ประเภทของการทุจริต

การทุจริตส่วนใหญ่ แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๒.๑ การยักยอกทรัพย์สิน หมายถึงการกระทำใดๆ รวมถึงการขโมย การใช้ทรัพย์สินขององค์กรไปในทางที่มีชอบ ตัวอย่าง/วิธีการ ได้แก่ การรับเงินแต่ไม่บันทึกรายการ การออกใบส่งของปลอมการขโมย การทุจริตบัญชีค่าใช้จ่าย และนำความลับขององค์กรไปขาย เป็นต้น

๒.๒ การคอร์รัปชัน หมายถึง วิธีการใดๆ ที่บุคคลในองค์กรใช้อำนาจของตนในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ที่มีชอบ ตัวอย่าง/วิธีการ ได้แก่ การรับสินบน การรับผลประโยชน์จากการทำธุรกรรมการค้า หรือสัญญาทางธุรกิจ การเกิดข้อขัดแย้งทางผลประโยชน์ การทุจริต เป็นต้น

๒.๓ การตกแต่งตัวเลขในงบการเงิน หมายถึง การตกแต่งงบการเงินขององค์กร เพื่อให้มีกำไรมากกว่าหรือน้อยกว่า ความจริง ตัวอย่าง/วิธีการ ได้แก่ การบันทึกรายได้หรือค่าใช้จ่ายเท็จหรือผิดงวดการบันทึกมูลค่าทรัพย์สินหรือหนี้สินไม่ถูกต้อง การแสดงรายการทางการเปิดเผยที่ไม่ถูกต้องครบถ้วน เป็นต้น

๓.. ความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบภายใน

มาตรฐานรหัส ๑๒๑๐.A๒ กำหนดว่า “ผู้ตรวจสอบภายใน ต้องมีความรู้เพียงพอที่จะสามารถประเมินความเสี่ยงของการเกิดทุจริต และแนวทางในการบริหารจัดการทุจริตขององค์กร แต่ไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญเทียบเท่ากับผู้ที่ทำหน้าที่โดยตรงในการสืบสวนและสอบสวนการทุจริต” แต่เนื่องจากผู้ตรวจสอบภายในมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินผลระบบการควบคุมภายใน ดังนั้นความรับผิดชอบโดยตรงของผู้ตรวจสอบภายในที่เกี่ยวกับการทุจริต จึงเกี่ยวข้องกับการประเมินวิธีการป้องกันการทุจริตภายในองค์กรว่าเพียงพอแล้วหรือไม่ นอกจากนี้ในการวางแผนการตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายในต้องวางแผนเพื่อให้ค้นพบตัวชี้วัดการทุจริต ที่อาจเรียกว่า “สัญญาณเตือนภัย สิ่งบอกเหตุ” ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกลักษณะของสถานการณ์ที่เคยหรือมักเกิดกรณีทุจริตแต่ไม่จำเป็นว่าต้องเกิดเสมอไป

๔. การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการทุจริต

การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน เกี่ยวกับกรณีการทุจริต ได้แก่ การประเมินผลวิธีป้องกันการทุจริตของฝ่ายบริหาร โดยที่ฝ่ายบริหารมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะกำหนดและกำกับดูแลให้มีการควบคุมภายในที่มีประสิทธิผล ในการป้องกันการทุจริตอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งหมายความว่าเป็นการควบคุมในระดับที่เพียงพอที่จะ

พบการทุจริตสำคัญที่เกิดขึ้น ในกรณีปกติและอย่างทันกาล ส่วนผู้ตรวจสอบภายในรับผิดชอบในการตรวจสอบ และการป้องกันประเมินการควบคุมการทุจริต ได้แก่

๑. การประเมินผลความเหมาะสม เพื่อลดแรงจูงใจในการทุจริต ได้แก่ การสอบทานความเหมาะสมในเรื่องการกำหนดเกณฑ์วัดผลการปฏิบัติงาน เกณฑ์การคัดเลือกพนักงาน การจัดสวัสดิการให้แก่พนักงาน เช่น ค่ารักษาพยาบาล เงินช่วยเหลือยามฉุกเฉิน เป็นต้น

๒. การประเมินระบบการควบคุมภายในเพื่อการจัดการป้องกันการทุจริต โดยผู้ตรวจสอบภายใน จะต้องทำการประเมินในการกระบวนการที่มีความเสี่ยงสูงเพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตและวิเคราะห์ระบบควบคุมภายในในการป้องกันการทุจริตในกระบวนการนั้น ว่ามีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่ เพื่อนำไปประกอบการวางแผนการตรวจสอบประจำปีและแผนตรวจสอบในรายละเอียด ทั้งนี้ กระบวนการที่สำคัญ ได้แก่ การประเมินเรื่องการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบในการอนุมัติ การปฏิบัติงาน และการรายงานที่สำคัญ การประเมินจุดควบคุมทรัพย์สินสำคัญและทุจริตได้ง่าย เช่น เงินสด หลักทรัพย์ ตราสาร และเอกสารทางการเงิน สัญญา และการประมวลผลข้อมูลโดยระบบคอมพิวเตอร์ในลักษณะของความเพียงพอและความมีประสิทธิภาพเนื่องจากการทุจริตในระบบคอมพิวเตอร์ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไข ปลอมแปลงข้อมูลหรือการทำให้ข้อมูลเสียหาย รั่วไหล ย่อมมีผลกระทบและเป็นความเสียหายอย่างมีสาระสำคัญ รวมทั้งการประเมิน การตรวจรับทรัพย์สินจริงกับหลักฐาน เป็นต้น

๓. การประเมินกรอบปฏิบัติทางจริยธรรมและจรรยาบรรณในองค์กร โดยผู้ตรวจสอบภายในควรพิจารณาจุดที่ควรประเมิน ได้แก่ การกระทำที่เป็นตัวอย่างของผู้บริหาร การกำหนดจริยธรรม ที่ควรปฏิบัติของ อสพ. ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรการสื่อสารและการให้ข้อมูลแก่พนักงานทุกระดับได้รับทราบในการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และเป็นไปตามกรอบจริยธรรมของ อสพ. รวมทั้งข้อกำหนดที่พึงปฏิบัติและห้ามปฏิบัติ รวมทั้งการรับทราบผลที่จะตามมาถ้าละเลยหรือฝ่าฝืน เป็นต้น

ในกรณีที่ผู้ตรวจสอบภายในประเมินผลว่า ฝ่ายและสำนักไม่มีวิธีการป้องกันและไม่มี การควบคุมภายในที่เพียงพอและมีโอกาสให้เกิดการทุจริตได้โดยง่าย ควรมีการดำเนินงาน ดังนี้

๑. ผู้ตรวจสอบภายในตรวจสอบเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้อง ประกอบการสอบทานระบบการควบคุมภายในที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง เพื่อประเมินความเพียงพอของระบบป้องกันความเสียหาย รั่วไหล เพื่อให้มีความมั่นใจว่ามีการทุจริตหรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม บุคคลใดเป็นผู้กระทำและเกิดความเสียหายผลกระทบอย่างไร โดยรายงานให้หัวหน้างาน ผู้อำนวยการกอง และผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในเพื่อพิจารณาตามลำดับ

๒. ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน ตรวจสอบเอกสารหลักฐานจากผู้ตรวจสอบภายในและพบเห็นหรือมีความแน่ใจพอสมควรว่าเกิดพฤติกรรมส่งไปในทางทุจริต ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในต้องแจ้งให้ฝ่ายบริหารทราบโดยทันที เพื่อการตัดสินใจว่าจะดำเนินการในเรื่องนี้ต่อไปอย่างไร เช่น ควรมีการตั้งคณะกรรมการสืบสวนหรือไม่ซึ่งการแจ้งในขั้นต้นนี้อาจจะเป็นการแจ้งโดยวาจาจากก่อน และติดตามด้วยรายงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ อย่างไรก็ตาม หากข้อบกพร่องมีความสำคัญระดับปานกลาง แต่หน่วยงานจำเป็นต้องมีวิธีการป้องกันหรือระบบการควบคุมภายในที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อป้องกันการลุกลามหรือเรื้อรังของข้อบกพร่อง ผู้ตรวจสอบภายในควรรายงานต่อผู้บริหารที่มีอำนาจสั่งการแก้ไขในเรื่องนั้น โดยมี

รายละเอียดข้อตรวจพบความเห็นของผู้ตรวจสอบและข้อเสนอแนะที่มีหากข้อบกพร่องเป็นความผิดพลาดเล็กน้อยหรือเกิดขึ้นโดยความพลั้งพลาดและไม่ได้เจตนา ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในควรชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติงานทราบและทำเป็นรายงานต่อผู้บังคับบัญชาหรือเป็นผู้บังคับบัญชาในระดับสูงกว่าผู้ปฏิบัติงานนั้น ๑ ระดับขึ้นไป

๑๖. ตัวชี้วัดการทุจริต

ตัวชี้วัดการทุจริต (Fraud Indicator} Fraud Warning Signal) หมายถึงสถานการณ์ ตัวบ่งชี้สัญญาณเตือนภัยที่อาจเกิดการทุจริต ตัวชี้วัดดังกล่าวได้มาจากผลการทดสอบการควบคุมโดยผู้ตรวจสอบภายในหรือจากแหล่งอื่นทั้งภายในและภายนอก เช่น จดหมายร้องเรียน สายด่วนแจ้งเหตุ เป็นต้น

ในการตรวจสอบตัวชี้วัดการทุจริต ผู้ตรวจสอบภายในควรมีความรู้และความรับผิดชอบเกี่ยวกับ

- ๑) ความรู้และการวางแผนให้ตรวจพบ ตัวชี้วัดการทุจริต
- ๒) การต้นตอกับโอกาสที่อาจเกิดการทุจริต
- ๓) การประเมินระดับความเสี่ยงจากตัวชี้วัด
- ๔) การแจ้งให้ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องหรือคณะกรรมการตรวจสอบทราบ

ตัวอย่าง ตัวชี้วัดการทุจริต หรือสัญญาณเตือนภัย ได้แก่

๑. การได้รับคำตำหนิ หรือหนังสือร้องเรียนเพิ่มขึ้น
๒. มีข้อผิดพลาด ที่มีสาระสำคัญในการสอบบัญชีปีก่อนๆ มาก
๓. มีรายงานบัญชีที่ไม่เคลื่อนไหว ไม่มีที่มาที่ไปของรายการ
๔. เอกสารซ้ำ ขาดหาย การไม่ใช่เอกสารเรียงตามลำดับ
๕. ไม่มีการควบคุมแบบอัตโนมัติในการประมวลผล การควบคุมส่วนใหญ่เป็นการควบคุมด้วยคน
๖. ไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้อนุมัติ ผู้ปฏิบัติในงานที่สำคัญ
๗. องค์กรมีโครงสร้างที่ซับซ้อน
๘. บุคคลมีความเป็นอยู่เกินฐานะ หรือเปลี่ยนฐานะหรือลักษณะการใช้จ่ายจากเดิมเพิ่มขึ้น
๙. ประกอบธุรกิจส่วนตัวที่อาจเกิดผลประโยชน์ขัดแย้งกับองค์กร
๑๐. การคัดเลือกพนักงานใหม่ขาดประสิทธิภาพ ไม่มีการตรวจประวัติภูมิหลัง

บทที่ ๒

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ

๑. หน้าที่และความรับผิดชอบ

สำนักตรวจสอบภายใน มีหน้าที่และความรับผิดชอบด้านการตรวจสอบภายใน ดังนี้

๑. กำหนดนโยบายวัตถุประสงค์เป้าหมายขอบเขตความรับผิดชอบและแนวทางการปฏิบัติงานของฝ่ายตรวจสอบภายใน ให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพการตรวจสอบภายในพร้อมทั้งจัดทำแผนอัตรากำลังและแผนงบประมาณประจำปี
๒. ตรวจสอบ/สอบทาน/ประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงาน ได้แก่
 - ๒.๑ ตรวจสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของระบบการปฏิบัติงานดูแลรักษาทรัพย์สินและการใช้ทรัพยากร ทุกประเภทเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัดและมีให้เกิดความสูญเสียดังกล่าว
 - ๒.๒ สอบทานและรายงานความเชื่อถือได้และความครบถ้วนของข้อมูลทางการเงินและมีใช้การเงิน
 - ๒.๓ ตรวจสอบประสิทธิภาพประสิทธิผลของการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงของ อ.ส.พ. ความเพียงพอและประสิทธิผลของการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการทุจริตภายใน อ.ส.พ.
 - ๒.๔ ตรวจสอบกระบวนการทำงานต่างๆ ตามแผนตรวจสอบประจำปีหรือตามนโยบายที่ได้รับมอบหมาย จากคณะกรรมการตรวจสอบ ประเมินความเสี่ยงและการควบคุมภายในเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
๓. สอบทานเกี่ยวกับหลักจรรยาบรรณสำหรับผู้บริหารและพนักงาน
๔. ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ฝ่ายบริหารและหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้มีการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และมีการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน ทั้งนี้การให้คำปรึกษานั้นต้องไม่กระทบต่อความเป็นอิสระ และไม่ทำให้การใช้วิจารณญาณของผู้ตรวจสอบภายในเบี่ยงเบนไป รวมทั้งเป็นการให้คำปรึกษาที่ผู้ตรวจสอบมีความรู้ทักษะในเรื่องนั้นๆ
๕. สอบทานกฎบัตร คู่มือการตรวจสอบภายในและแผนการตรวจสอบแผนกลยุทธ์เพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในเป็นประจำทุกปีและเสนอผู้อำนวยการเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนนำเสนอคณะกรรมการตรวจสอบเพื่ออนุมัติอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

๒. โครงสร้างของหน่วยตรวจสอบภายใน

แนวทางปฏิบัติ

๑.. หน่วยตรวจสอบภายในรายงานต่อผู้อำนวยการองค์การและคณะกรรมการตรวจสอบ ดังนี้

๑.๑ สายการรายงานเรื่องเกี่ยวกับการบริหาร (Administrative Reporting)

หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในต้องนำเสนอต่อผู้อำนวยการองค์การเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ งานธุรการ การประสานงานเพื่อปฏิบัติงานตรวจสอบตามแผนที่กำหนด รวมถึงการแต่งตั้ง โยกย้าย ถอดถอน เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง และประเมิน ผลงานของผู้ตรวจสอบภายใน ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตรวจสอบ

๑.๒ การรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตรวจสอบ (Functional Reporting)

๑. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในต้องนำเสนอต่อผู้อำนวยการองค์การเพื่อพิจารณากฎบัตร ของหน่วยตรวจสอบภายในและแผนการตรวจสอบภายใน ก่อนนำเสนอคณะกรรมการตรวจสอบเพื่ออนุมัติ

๒. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในต้องนำเสนอรายงานผลการตรวจสอบต่อผู้บริหารหน่วยรับตรวจและผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้อำนวยการองค์การ เพื่อดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และสรุปประเด็นสำคัญไว้ในรายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการตรวจสอบและผู้อำนวยการองค์การ (ยกเว้นรายงานผลการตรวจสอบกิจกรรมที่อยู่ภายใต้ ความรับผิดชอบ โดยตรงของผู้อำนวยการองค์การ ให้รายงานต่อคณะกรรมการตรวจสอบเท่านั้น)

๓. คณะกรรมการตรวจสอบและผู้อำนวยการองค์การจะมอบให้บุคคลอื่นควบคุมดูแล และปกครองบังคับบัญชาหน่วยตรวจสอบภายในแทนหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในไม่ได้ และจะแต่งตั้งให้หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในไปรักษาการในตำแหน่งอื่นในขณะเดียวกันไม่ได้ หรือแต่งตั้งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นรักษาการในตำแหน่งหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน ในขณะเดียวกันไม่ได้

๔. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในควรเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการตรวจสอบได้ อย่างเป็นอิสระและมีการหารืออย่างตรงไปตรงมาโดยไม่มีฝ่ายบริหารเข้าร่วมประชุมด้วย อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

๕. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในสามารถขอเข้าพบเพื่อรายงานการปฏิบัติงานหรือ ปัญหาต่างๆ ต่อคณะกรรมการตรวจสอบ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประธานคณะกรรมการตรวจสอบได้ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้เกิดความมั่นใจในความเป็นอิสระมากขึ้น

๖. หน่วยตรวจสอบภายในต้องรายงานผลการตรวจสอบหรือคำแนะนำปรึกษาต่อ ผู้อำนวยการองค์การ และผู้บริหารหน่วยรับตรวจที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม และสรุปเสนอคณะกรรมการตรวจสอบให้รับทราบ

๗. หน่วยตรวจสอบภายในรายงานต่อผู้อำนวยการองค์การเกี่ยวกับการบริหารหน่วยตรวจสอบภายในหรืองานธุรการเพื่อสนับสนุนให้การปฏิบัติงานประจำวันเป็นไปได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิผล

๘. คณะกรรมการองค์การ เป็นผู้อนุมัติงบประมาณของหน่วยตรวจสอบภายใน ซึ่งงบประมาณที่ได้รับการอนุมัติต้องเพียงพอต่อการบรรลุผลการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในตามที่คณะกรรมการตรวจสอบนำเสนอ

๙. หน่วยตรวจสอบภายในมีสิทธิในการขอและได้รับข้อมูล เอกสารที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง รวมทั้งทรัพยากรต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

๓. สถานภาพของหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน

๑. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในรายงานต่อคณะกรรมการตรวจสอบและผู้อำนวยการองค์การ เพื่อสนับสนุนให้หน่วยตรวจสอบภายในมีความเป็นอิสระ และปฏิบัติงานตรวจสอบภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในต้องมีสถานภาพเทียบเท่ากับผู้บริหารหรือหัวหน้าของหน่วยงานสำคัญอื่นๆ ในองค์การ เพื่อช่วยในการหารือและเจรจาผลการตรวจสอบภายในกับผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. คณะกรรมการตรวจสอบรับผิดชอบในการให้ความเห็นเกี่ยวกับการแต่งตั้ง โยกย้าย ถอดถอน เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง และประเมินผลงานของประจำปีของหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน โดยให้ผู้อำนวยการองค์การเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาก่อนนำเสนอต่อคณะกรรมการองค์การ เพื่อพิจารณาอนุมัติ

๔. กฎบัตรหน่วยตรวจสอบภายใน

แนวทางปฏิบัติ

กฎบัตรหน่วยตรวจสอบภายใน

๑. กฎบัตรของหน่วยตรวจสอบภายในมีลักษณะ ดังนี้

- ๑.๑ สอดคล้องกับค่านิยมของการตรวจสอบภายในและแนวทางปฏิบัติในคู่มือนี้
- ๑.๒ กำหนดให้มี การแต่งตั้งหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในและผู้ตรวจสอบภายในที่มี ทักษะทางวิชาชีพและประสบการณ์ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน
- ๑.๓ กำหนดความรับผิดชอบและวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายในอย่างชัดเจน
- ๑.๔ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน คณะกรรมการตรวจสอบ และฝ่ายบริหารขององค์การ
- ๑.๕ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน ฝ่ายบริหารและ บุคคลอื่นที่ได้รับรายงานการตรวจสอบภายใน และระบุให้หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในหารือกับผู้อำนวยการองค์การและ คณะกรรมการตรวจสอบก่อนที่จะนำเสนอรายงานต่อบุคคลอื่น เช่น กระทรวงเจ้าสังกัด กระทรวงการคลัง เป็นต้น
- ๑.๖ กำหนดความรับผิดชอบของหน่วยตรวจสอบภายในที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบและ ผู้บริหารระดับสูง โดยกำหนดสายการบังคับบัญชา การรายงาน การประเมิน ความเพียงพอ ของทรัพยากรของหน่วยตรวจสอบภายใน อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและ ความเที่ยงธรรมของหน่วยตรวจสอบภายใน
- ๑.๗ กำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานโดยครอบคลุมถึงประสิทธิผลของการบริหารความเสี่ยง การ ควบคุมภายในและกระบวนการกำกับดูแลทั้งในภาพรวมขององค์การ และในการดำเนินงาน ทุกกิจกรรมขององค์การ
- ๑.๘ กำหนดลักษณะของงานการตรวจสอบเพื่อให้ความเชื่อมั่น (Assurance Services) และหากบุคคลภายนอกองค์การฯ เป็นผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อให้ความเชื่อมั่น ควรกำหนดลักษณะของงานให้ชัดเจน
- ๑.๙ กำหนดลักษณะของงานในการให้คำปรึกษา (Consulting Services) ของ หน่วยตรวจสอบภายใน และหากบุคคลภายนอกองค์การเป็นผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้คำปรึกษา ควรกำหนด ลักษณะของงานให้ชัดเจน
- ๑.๑๐ กำหนดสิทธิของหน่วยตรวจสอบภายในในการเข้าถึงข้อมูล ทรัพย์สิน บุคลากรและ สถานที่ และอำนาจในการขอข้อมูลตามที่พิจารณาแล้วว่าจำเป็นในการปฏิบัติงาน ตามความรับผิดชอบ
๒. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในต้องนำเสนอกฎบัตรต่อคณะกรรมการตรวจสอบ หรือ คณะกรรมการองค์การ เพื่ออนุมัติ และควรมีการสอบทานกฎบัตรอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ตามความเหมาะสม
๓. หน่วยตรวจสอบภายในควรปราศจากการแทรกแซงในการกำหนดขอบเขต การปฏิบัติงาน และการรายงานผลการตรวจสอบ การแทรกแซงใดๆ ที่เกิดขึ้นควรรายงานต่อคณะกรรมการตรวจสอบ
๔. งานตรวจสอบภายในโดยทั่วไปประกอบด้วยงานตรวจสอบเพื่อให้ความเชื่อมั่น และ งานในการให้คำแนะนำปรึกษา ซึ่งงานทั้ง ๒ ประเภทไม่รวมอยู่ในงานการตรวจสอบอื่นๆ เช่น การสืบสวนเป็นกรณีพิเศษ และงานที่ไม่ใช่งานตรวจสอบ ซึ่งผู้ตรวจสอบอาจให้ คำปรึกษาในหลายประเภทตั้งแต่การวิเคราะห์การควบคุมที่สร้างเข้าไปในระบบที่อยู่ ระหว่างการพัฒนา การทำงานในขณะทำงานเพื่อวิเคราะห์การปฏิบัติงานและให้ข้อเสนอแนะ เป็นต้น ผู้ตรวจสอบไม่สามารถปฏิบัติงานที่มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ หรือไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ทั้งนี้ ในภารกิจให้คำปรึกษา ผู้ตรวจสอบควรทำความเข้าใจกับผู้รับบริการเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขอบเขตความรับผิดชอบ และความคาดหวังอื่นๆ ของผู้รับบริการ ในกรณีที่เป็นเรื่องที่สำคัญ ควรบันทึกเรื่องที่ทำความเข้าใจไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

กฎบัตรของหน่วยตรวจสอบ (ประกอบด้วยกฎบัตรของคณะกรรมการตรวจสอบ และกฎบัตรของสำนักตรวจสอบภายใน) แสดงไว้ในภาคผนวก ๒

๕. แนวทางการปฏิบัติที่สำคัญของหน่วยตรวจสอบภายใน

๑. แนวทางการปฏิบัติเรื่องความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

เพื่อให้การดำเนินงานการตรวจสอบภายในด้านความขัดแย้งทางผลประโยชน์เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ การตรวจสอบภายในฝ่ายตรวจสอบภายในจึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติเรื่องความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ ดังนี้

๑. การเปิดเผยความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ผู้ตรวจสอบภายในทุกคนจะต้องเปิดเผยความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจมีขึ้นจากการปฏิบัติงานตรวจสอบ ต่อผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในทุกครั้งที่เข้าทำการตรวจสอบ/สอบทาน ความขัดแย้งทางผลประโยชน์อาจเกิดขึ้น รวมถึงจากการที่ผู้บริหารในกิจกรรมที่ตนได้รับมอบหมายให้ไปทำการตรวจสอบมาก่อนและความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับผู้บริหารกิจกรรมนั้น นอกจากนั้นแล้ว ผู้ตรวจสอบภายในควรวางแผนมอบหมายงานตรวจสอบภายในเพื่อลดความเสี่ยงจากความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ตามความเหมาะสม

๒. ความเป็นอิสระของบุคคลภายนอกที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบภายใน บุคคลภายนอกที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบภายใน และให้บริการอื่นแก่ อ.ส.พ. พร้อมกันด้วย อาจทำให้ความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรมด้อยลงไปได้ ฝ่ายตรวจสอบภายในต้องนำเสนอคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อพิจารณาการปฏิบัติงานของบุคคลภายนอกที่มีการปฏิบัติงานหลายประเภทให้แก่ อ.ส.พ. ว่าจะมีผลกระทบต่อความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรมหรือไม่ หากคณะกรรมการตรวจสอบพิจารณาอนุมัติให้บุคคลภายนอกที่ปฏิบัติงานหลายประเภทให้แก่ อ.ส.พ. และปฏิบัติงานตรวจสอบภายในด้วย ให้บุคคลภายนอกจะต้องเปิดเผยรายละเอียดการปฏิบัติงานและความขัดแย้งทางผลประโยชน์นั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

๓. ผู้ตรวจสอบภายในต้องไม่รับของขวัญที่มีราคาหรือมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และไม่เรียกรับหรือรับผลประโยชน์ใดๆ ไม่ว่าจะเงินสดหรือสิ่งของจากนายหน้าหรือตัวแทน ผู้รับเหมา ผู้ขายสินค้า ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการ บุคคล หรือองค์กรใดๆ ที่มีธุรกิจเกี่ยวข้องกับ อ.ส.พ.

๔. ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วนแก่หน่วยรับตรวจ ผู้บริหาร คณะกรรมการตรวจสอบ ด้วยวิธีการที่เปิดเผยและให้โอกาสอย่างเท่าเทียมกัน

๕. ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องรักษาความลับของ อ.ส.พ. โดยไม่นำความลับของ อ.ส.พ. ไปใช้ไม่ว่าเพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือนำความเสียหายมาสู่ อ.ส.พ. โดยเจตนาหรือนำข้อมูลดังกล่าวไปเผยแพร่แก่ผู้ขายสินค้า ผู้ให้บริการ หรือบุคคลภายนอก ยกเว้น แต่ว่าเป็นข้อมูลที่สื่อสารกันในการดำเนินงานตามปกติ หรือเป็นข้อมูลที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน

๖. ผู้ตรวจสอบภายใน ควรรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะใดๆ ที่หน่วยรับตรวจแนะนำ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

๗. ผู้ตรวจสอบภายในและบุคคลภายนอกที่เข้ามาปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ที่มีผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงาน เป็นคู่สมรส บิดา มารดา บุตรหรือบุตรบุญธรรม และหรือญาติสนิทไม่ควรปฏิบัติงานตรวจสอบในหน่วยงานนั้น

๘. ผู้ตรวจสอบภายในไม่ควรปฏิบัติงานตรวจสอบในกิจกรรมที่ตนเคยทำหน้าที่บริหารหรือตนมีความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับผู้บริหารกิจกรรมที่จะทำการตรวจหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง

๙. บุคคลภายนอกที่เข้ามาปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ไม่ควรมีความรับผิดชอบในการบริหารงานของ อ.ส.พ.

๑๐. ผู้ตรวจสอบภายในและบุคคลภายนอกที่เข้ามาปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ไม่ควรปฏิบัติงานตรวจสอบในรายการที่ตนเองเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกิจการที่เกี่ยวข้องกับ อ.ส.พ.

๒. แนวทางการปฏิบัติเรื่องการติดตามผลและการให้คำแนะนำปรึกษา เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและการปรับปรุงในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

เพื่อให้การดำเนินงานการตรวจสอบภายในด้านการติดตามผลและการให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและการปรับปรุงในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ให้เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ฝ่ายตรวจสอบภายในจึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติเรื่องการติดตามผลและการให้คำแนะนำปรึกษา ดังนี้

๑. ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในกำหนดวิธีการและเวลาที่เหมาะสมในการติดตามผลพร้อมทั้งจัดงบประมาณของฝ่ายตรวจสอบภายในเพื่อให้การติดตามผลทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. กำหนดตารางเวลาที่ใช้ในการติดตามผลรายงานผลการปฏิบัติงาน และการให้คำแนะนำปรึกษาไว้ในแผนการตรวจสอบในปีปัจจุบัน การกำหนดตารางเวลาที่จะใช้ในการติดตามผล ควรหารือกับหัวหน้าหน่วยรับการตรวจหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการติดตามผล

๓. ผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมายให้ติดตามผล ต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรายงานผลการปฏิบัติงานนั้น ๆ เพื่อให้มีมุมมองใหม่ๆ และสามารถประเมินการปรับปรุงแก้ไขว่าเหมาะสมสอดคล้องกับข้อเท็จจริงหรือไม่

๔. ผู้ตรวจสอบภายในควรติดตามความคืบหน้าในการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน และข้อบกพร่องจากหน่วยงานเป็นระยะๆ หากมีปัญหาผู้ตรวจสอบภายในควรเข้าไปพิจารณาให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อให้สามารถดำเนินการต่อไปได้

๕. ผู้ตรวจสอบภายในควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้บริหารระดับสูงของหน่วยรับตรวจในการแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหา จุดอ่อน และข้อบกพร่องต่างๆ และกำหนดมาตรการป้องกันความผิดพลาดและข้อบกพร่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๖. ควรมีการประเมินประสิทธิภาพการติดตามผล และเวลาในการดำเนินงานของฝ่ายบริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการสั่งการหรือต่อการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง หรืออาจประเมินจากแผนงานหรือวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติงาน

๗. การให้คำแนะนำปรึกษาแก่หน่วยรับตรวจ เมื่อผู้ตรวจสอบภายในเข้าพบหน่วยรับตรวจเพื่อให้คำแนะนำปรึกษาหรือกรณีที่หน่วยรับตรวจมีบันทึกขอความเห็นคำแนะนำปรึกษา ให้ผู้ตรวจสอบภายในจัดทำบันทึกการให้คำแนะนำปรึกษา โดยระบุชื่อเรื่องของการให้คำแนะนำ หน่วยรับตรวจที่ขอคำแนะนำและข้อเสนอแนะหรือความเห็นที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ เสนอผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในเพื่อทราบทุกครั้ง

๓. แนวทางการปฏิบัติเรื่องการควบคุมและรักษากระตาศทำการตรวจสอบ

เพื่อให้การดำเนินงานการตรวจสอบภายในด้านการควบคุมและรักษากระตาศทำการตรวจสอบเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน ฝ่ายตรวจสอบภายในจึงกำหนดแนวทางการควบคุมและรักษากระตาศทำการตรวจสอบไว้ ดังนี้

๑. กระจายทำการตรวจสอบถือเป็นสมบัติและเป็นความลับของฝ่ายตรวจสอบภายใน การเปิดเผยได้ตามขอบเขตและเฉพาะบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากผู้บริหารฝ่ายตรวจสอบภายในเท่านั้น ส่วนการเปิดเผยต่อบุคคลภายนอกต้องได้รับอนุญาตจากผู้บริหารระดับสูงของ อ.ส.พ.

๒. การเปิดเผยกระจายทำการตรวจสอบต่อหน่วยรับตรวจ เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องในรายงานเท่านั้น ไม่ควรเปิดเผยแนวหรือวิธีการตรวจต่อหน่วยรับตรวจหรือบุคคลภายนอก

๓. ระยะเวลาการจัดเก็บกระจายทำการตรวจสอบสำคัญให้จัดเก็บตามเวลา ดังนี้

๓.๑ กระจายทำการตรวจสอบแฟ้มปัจจุบันเก็บไว้ได้นาน ๑ ปี และกระจายทำการตรวจสอบแฟ้มถาวรให้เก็บไว้นาน ๑๐ ปี

๓.๒ ควรเก็บกระจายทำการตรวจสอบอ้างอิงหรือกระจายทำการตรวจสอบย่อยเฉพาะที่สำคัญที่อ้างอิงในรายงาน ส่วนที่หมดความจำเป็นควรทำลายรวมทั้งควรส่งเอกสารคืนหน่วยงานเจ้าของเรื่องเมื่อเสร็จงานตรวจสอบนั้นแล้ว

๔. แนวทางการปฏิบัติเรื่องการตรวจสอบเทคโนโลยีสารสนเทศ

เพื่อให้การดำเนินงานการตรวจสอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรและเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ฝ่ายตรวจสอบภายในจึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติเรื่อง การตรวจสอบเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

๑. ผู้ตรวจสอบภายในควรพิจารณาการประเมินความเสี่ยงและการควบคุมภายในด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีผลมาจากการให้บริการโดยบุคคลภายนอก อาจมีผลกระทบหรือความเสี่ยงต่อรัฐวิสาหกิจ เช่น ความอยู่รอดทางธุรกิจของผู้ให้บริการ การเข้าถึงข้อมูลของ อ.ส.พ. ความครอบคลุมถูกต้องของกระบวนการให้บริการ การปกป้องระบบและข้อมูลของ อ.ส.พ. เป็นต้น ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในควรทำความเข้าใจในลักษณะการให้บริการของบุคคลภายนอก ประเมินความเสี่ยง และการควบคุมภายใน และครอบคลุมถึงการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการควบคุมภายในและเสนอรายงานต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้องและบุคคลภายนอก ผู้ให้บริการ

๒. การตรวจสอบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของการควบคุมภายในการปฏิบัติงานและการรายงานทางการเงิน โดยแบ่งเป็น

๒.๑ การตรวจสอบการควบคุมทั่วไปของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT General Controls) ซึ่งเป็นการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูล การจัดหาและการดูแลรักษาระบบงาน การรักษาความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลและระบบงานต่างๆ รวมถึง การพัฒนาและดูแลรักษาระบบงานที่อยู่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐวิสาหกิจ

๒.๒ การตรวจสอบการคุมเฉพาะระบบงาน (IT Application Controls) ซึ่งเป็นการสอบทานการควบคุมที่ออกแบบขึ้นมาเพื่อใช้สำหรับควบคุม การประมวลผลของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ผ่านเข้าสู่ระบบงานได้รับการบันทึก ประมวลผล และรายงานอย่างถูกต้องครบถ้วน

๕. แนวทางการปฏิบัติเรื่องการตรวจสอบการบริหารความเสี่ยง

เพื่อให้การดำเนินงานการตรวจสอบด้านการบริหารความเสี่ยงสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรและเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ฝ่ายตรวจสอบภายในจึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติเรื่องการตรวจสอบเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

๑. การบริหารความเสี่ยงของรัฐวิสาหกิจมีวัตถุประสงค์เพื่อให้

- ๑.๑ ความเสี่ยงได้รับการระบุ และจัดลำดับความสำคัญอย่างเหมาะสม
- ๑.๒ ผู้บริหารและคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจมีการกำหนดระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ขององค์กร รวมทั้งประเภทของความเสี่ยงที่ยอมรับได้
- ๑.๓ มีการจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
- ๑.๔ มีการติดตามอย่างต่อเนื่องเพื่อประเมินความเสี่ยงอย่างเป็นระยะ และติดตามประสิทธิผลของการควบคุมที่ใช้ในการจัดการความเสี่ยง
๒. ผู้ตรวจสอบภายในควรดำเนินการสอบทานระบบบริหารความเสี่ยง อ.ส.พ. เพื่อให้มั่นใจว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นสามารถบรรลุได้ และสามารถแสดงความเห็นต่อความเพียงพอของระบบบริหารความเสี่ยง โดยในการดำเนินการสอบทานผู้ตรวจสอบภายในควรพิจารณา ตามหัวข้อดังนี้
 - ๒.๑ สอบทานเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวิธีการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการบริหารความเสี่ยงของ อ.ส.พ.เหมาะสม และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดี
 - ๒.๒ รวบรวมและศึกษาพัฒนาการต่างๆ ในปัจจุบัน แนวโน้ม ข้อมูลอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อนำมาสนับสนุนการระบุความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจมีผลต่อ อ.ส.พ. และการควบคุมที่ใช้ในการจัดการความเสี่ยง
 - ๒.๓ สอบทานนโยบายของคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง และคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อระบุกลยุทธ์ของ อ.ส.พ.แนวทางและวิธีการบริหารความเสี่ยง ประเภทความเสี่ยงที่ยอมรับได้และระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้
 - ๒.๔ สอบทานรายงานผลการประเมินความเสี่ยงที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำขึ้น
 - ๒.๕ สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับกลางและระดับสูงเพื่อระบุวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน ความเสี่ยง และแนวทางในการจัดการความเสี่ยง การติดตามและควบคุม
 - ๒.๖ ประเมินความเหมาะสมของการรายงานในกิจกรรมการติดตามความเสี่ยง
 - ๒.๗ สอบทานความเพียงพอและทันเวลาของการรายงานผลการบริหารความเสี่ยง
 - ๒.๘ สอบทานความครบถ้วนของการวิเคราะห์ความเสี่ยงของฝ่ายบริหาร การดำเนินการเพื่อแก้ไข

๖. แนวทางการปฏิบัติเรื่อง การบริหารงานบุคคล การตรวจสอบจรรยาบรรณสำหรับพนักงานและผู้บริหารของ อ.ส.พ.

เพื่อให้การดำเนินงานการตรวจสอบด้านจรรยาบรรณสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร และเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ฝ่ายตรวจสอบภายในจึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติเรื่องการตรวจสอบด้านจรรยาบรรณ ดังนี้

๑. หลักจรรยาบรรณควรมีความชัดเจน เข้าใจง่าย มีนโยบาย รวมทั้งวิธีปฏิบัติที่ครอบคลุมการป้องกันและปราบปรามทุจริต และประพฤตินิชอบ
๒. การสื่อสารจากผู้บริหารระดับสูงเกี่ยวกับทัศนคติและความมุ่งมั่นของ อ.ส.พ.ที่เกี่ยวกับหลักจรรยาบรรณอย่างสม่ำเสมอ
๓. กลยุทธ์และวิธีการในการสนับสนุนและเสริมสร้างวัฒนธรรมที่มีจริยธรรมในโอกาสต่างๆ รวมทั้งแนวปฏิบัติด้านบุคลากรที่สนับสนุนให้พนักงานปฏิบัติและสร้างวัฒนธรรมที่มีจริยธรรมใน อ.ส.พ.
๔. การกำหนดช่องทางที่หลากหลายและเข้าถึงง่ายในการรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักจรรยาบรรณ
๕. การเปิดเผยหลักจรรยาบรรณต่อพนักงาน คู่ค้า และลูกค้า

๖. การแบ่งแยกหน้าที่เพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติผิดหลักจรรยาบรรณได้รับการสืบสวน สอบสวน และ รายงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๗. การฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักจรรยาบรรณให้พนักงานและผู้บริหารของ อ.ส.พ.

๘. การประเมินผลกระบวนการต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่อาจสร้างแรงกดดันหรือความ มีอคติภายใน อ.ส.พ. ที่อาจมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมที่มีจริยธรรมของ อ.ส.พ.

๗. แนวทางปฏิบัติด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังรอบคอบ

๑. ผู้ตรวจสอบภายในควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังรอบคอบเพียงพอประกอบ วิชาชีพพึงปฏิบัติ

๒. ความระมัดระวังรอบคอบเพียงพอประกอบวิชาชีพพึงกระทำเป็นความระมัดระวังและ ทักษะ ที่ผู้ตรวจสอบภายในพึงนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นการปฏิบัติตาม มาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพ การตรวจสอบภายในและตามที่กำหนดในคู่มือนี้

๓. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังรอบคอบเป็นการปฏิบัติงานโดยใช้ ความรู้ ความสามารถ ความขยันหมั่นเพียร โดยมีได้เป็นการทำงานเพิ่มขึ้น หากแต่เป็นการใช้ ทักษะและวิจารณญาณใน การปฏิบัติงานตรวจสอบตามประสบการณ์ การฝึกอบรม ความสามารถ ความซื่อสัตย์ และเป็นอิสระ

๔. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังรอบคอบควรดำเนินการอย่างเหมาะสมตาม วัตถุประสงค์ ขอบเขตการปฏิบัติงาน ความซับซ้อน ลักษณะและสาระสำคัญของ กิจกรรมที่ทำการตรวจสอบ

๕. ผู้ตรวจสอบภายในจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังรอบคอบโดยพิจารณา

(๑) ขอบเขตของงานที่จำเอนตามวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบที่กำหนดไว้

(๒) แนวทางการตรวจสอบนำมาใช้โดยพิจารณาความซับซ้อน สาระสำคัญและ ประเด็น สำคัญของกิจกรรมนั้นๆ

(๓) ความเพียงพอและประสิทธิผลของการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน และ กระบวนการกำกับดูแล

(๔) โอกาสที่จะเกิดข้อผิดพลาด ความผิดพลาด และการไม่ปฏิบัติตามที่มีสาระสำคัญ

(๕) ต้นทุนของการตรวจสอบเมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ

๖. ผู้ตรวจสอบภายในควรตระหนักถึงความเสี่ยงที่สำคัญอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน หรือทรัพยากร อย่างเพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากการ ปฏิบัติงานตามแนวทางการตรวจสอบเพื่อให้ ความเชื่อมั่นด้วยความระมัดระวัง รอบคอบเพียงอย่างเดียว ก็ไม่สามารถเป็นหลักประกันได้ว่าจะสามารถกำหนด ความเสี่ยงที่สำคัญได้

๗. ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังรอบคอบในระหว่าง การปฏิบัติงานให้คำแนะนำโดยการพิจารณา

(๑) ความจำเป็นและความคาดหวังของผู้ขอคำแนะนำ รวมทั้งลักษณะเวลา และการ รายงานผล

(๒) ความซับซ้อนและขอบเขตของงานที่จำเป็นในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

(๓) ต้นทุนของการปฏิบัติงานเมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ

๘. ผู้ตรวจสอบภายในแต่ละคนมีความรับผิดชอบในการทำหน้าที่ของตนเองได้ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพปฏิบัติ ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในควร

- (๑) มีความยุติธรรม และไม่ยอมให้เกิดอคติในการปฏิบัติงาน
- (๒) เปิดเผยความขัดแย้งทางผลประโยชน์
- (๓) ไม่รับของขวัญ สิ่งจูงใจ หรือผลประโยชน์ตอบแทนในรูปแบบใดๆ จากพนักงาน ลูกจ้าง ผู้ขายสินค้าหรือบริการหรือบุคคลภายนอกอื่น
- (๔) พิจารณาและบันทึกงานที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การ ตรวจสอบ และปฏิบัติงานตามแนวทางที่ถูกต้อง
- (๕) พิจารณาและบันทึกหลักเกณฑ์ของฝ่ายบริหารหรือหลักเกณฑ์อื่นใดที่ใช้ในการ ประเมินและรายงานขอตรวจพบ
- (๖) ไขความระมัดระวังรอบคอบอย่างสมเหตุสมผลในการรวบรวมหลักฐานที่เพียงพอ เกี่ยวข้องและเชื่อถือได้เพื่อประกอบการตรวจสอบ
- (๗) ตระหนักถึงโอกาสที่ฝ่ายบริหารหรือผู้ปฏิบัติงานตั้งใจกระทำผิด ก่อให้เกิด ขอบเขต พลาด และละเลย ก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพ การสูญเสีย ไม่มีความ ประหยัด ขาดประสิทธิผล เกิดความ ลมเหลวในการปฏิบัติตามนโยบายและความ ขัดแย้งของผลประโยชน์
- (๘) มีความรู้ที่เพียงพอในการกำหนดปัจจัยบังคับการทุจริต
- (๙) เปิดเผยปัจจัยที่บังคับการทุจริตและเสนอแนะให้มีการสืบสวนสอบสวนต่อไปตาม ความ เหมาะสม
- (๑๐) เปิดเผยข้อเท็จจริงที่มีสาระสำคัญ หากพิจารณาแล้วหากไม่เปิดเผยอาจทำให้ เกิด ความเข้าใจผิดในรายงานของผู้ตรวจสอบภายใน หรืออาจทำให้วิชาชีพ พิจารณาได้ว่าเป็นการปกปิดความผิดตาม กฎหมาย
- (๑๑) เปิดเผยในรายงานในกรณีที่ไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพการ ตรวจสอบภายใน
- (๑๒) ไม่ใช่ข้อมูลที่ได้รับมาจากการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว

๙. ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในควรจัดให้มีแนวทางในการสอบทาน และควบคุมดูแล เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังรอบคอบ เยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพปฏิบัติ ซึ่งโดยหลักแล้วจะสามารถดำเนินการ ได้โดยผานการ ดำเนินการในความมั่นใจในคุณภาพ

๑๐. ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในควรมั่นใจว่ามีกระบวนการที่เพียงพอสำหรับ ผู้ ตรวจสอบภายในในการเปิดเผยกรณีสงสัยทุจริตหรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม

๑๑. ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในควรถูกกำหนดแผนเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการ พัฒนา บุคลากรสำหรับผู้ตรวจสอบภายในทุกคน รวมทั้งแผนการฝึกอบรมและพัฒนา สำหรับผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบ ภายในด้วย

บทที่ 3

การบริหารงานหน่วยตรวจสอบภายใน

หน่วยตรวจสอบภายในที่มีระบบการบริหารงานที่ดี มีการจัดระบบงานที่ดี มีการวางแผนที่ดี มีบุคลากรที่มีความสามารถและมีประสบการณ์ มีกระบวนการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดจะสามารถช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานของ อ.ส.พ. มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายใน มีหน้าที่และความรับผิดชอบการบริหารหน่วยตรวจสอบภายใน ให้สอดคล้องกับขอบเขต อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้

๑.การพัฒนาบุคลากร

ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายใน มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดให้ผู้ตรวจสอบภายในที่เข้าใหม่ทุกคนได้รับการปฐมนิเทศ (Orientation) และอบรมก่อนเริ่มปฏิบัติงาน ดังนี้

๑.๑ แนะนำผู้ตรวจสอบภายในที่เข้าใหม่ให้รู้จักพนักงานทุกคนในหน่วยตรวจสอบภายใน

๑.๒ อธิบายโดยย่อเกี่ยวกับโครงสร้างการบังคับบัญชาของหน่วยตรวจสอบภายใน แผนภูมิการจัดการองค์กร อ.ส.พ. นโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ของ อ.ส.พ. และสิทธิหน้าที่ที่พนักงานพึงมีต่อ อ.ส.พ.

๑.๓ อธิบายวัตถุประสงค์ หน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยตรวจสอบภายใน แนวทางขอบเขตการตรวจสอบภายใน พร้อมทั้งเกณฑ์พิจารณาความดีความชอบ และโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน

๑.๔ จัดให้ได้รับทราบเรื่องต่างๆ ดังนี้

๑.๔.๑ มาตรฐานการประกอบวิชาชีพตรวจสอบภายใน

๑.๔.๒ ระเบียบกระทรวงการคลัง ระเบียบสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๓ จรรยาบรรณของผู้ตรวจสอบภายใน

๑.๔.๔ คู่มือการตรวจสอบภายใน

๑.๔.๕ พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง อ.ส.พ. และระเบียบปฏิบัติของตรวจสอบภายใน

การจัดปฐมนิเทศ และการอบรมก่อนเริ่มปฏิบัติงานจะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในใหม่ได้เข้าใจถึงนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์และแนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยความมั่นใจ

สำหรับผู้ตรวจสอบภายในที่ปฏิบัติงานประจำอยู่แล้ว ควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานตรวจสอบได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การพัฒนาตนเอง อาจทำโดยการสมัครเป็นสมาชิกสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติการตรวจสอบภายใน ซึ่งอาจจัดในลักษณะ In house

Training หรือไปรับอบรมจากสถาบันภายนอก การประชุมวิชาการ สัมมนาหรือการเข้ารับศึกษาหลักสูตรต่างๆ จากสมาคมวิชาชีพหรือสถาบันศึกษาที่เปิดสอน

๒.หน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายใน ในการพัฒนาบุคลากรมีดังนี้

๑. จัดทำโครงการศึกษา ฝึกอบรม การประชุมทางวิชาการ การสัมมนาสำหรับผู้ตรวจสอบภายในทุกระดับตามความเหมาะสม
๒. ขออนุมัติงบประมาณรายจ่ายสำหรับโครงการตามข้อ ๑
๓. ให้ผู้ตรวจสอบภายในส่งแผนการที่จะเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญของตนเองเป็นประจำทุกปี
๔. จัดให้มีหนังสือวิชาการ Brochure เกี่ยวกับการศึกษา อบรมหลักสูตรต่างๆ การประชุมทางวิชาการ การสัมมนาเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในไว้ให้ผู้ตรวจสอบภายในได้ศึกษาและอ้างอิง
๕. ให้การยอมรับและยกย่องผู้ที่ตั้งใจปฏิบัติงานหรือผู้ได้รับวุฒิปริญญาตรี เช่น ผู้ตรวจสอบภายในรับอนุญาต (CIA) เป็นต้น

๑.การจัดทำแผนปฏิบัติงาน

ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายใน มีหน้าที่วางแผนการตรวจสอบ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยตรวจสอบภายใน โดยสอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ภายใต้แผนวิสาหกิจของ อ.ส.พ.

แผนการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักของหน่วยตรวจสอบภายในประกอบด้วย ๓ แผนย่อย ดังนี้

๑. แผนการตรวจสอบประจำปี เป็นแผนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตรวจสอบที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติงานตรวจสอบอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการตรวจสอบที่วางไว้

๒. แผนบุคลากร เป็นแผนที่เกี่ยวกับการจัดอัตรากำลังและจำนวนพนักงานของหน่วยตรวจสอบภายใน รวมทั้งความต้องการพัฒนาในอนาคต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตรวจสอบ

๓. แผนงานการจัดทำแผนและภารกิจอื่น ที่ฝ่ายตรวจสอบภายในต้องปฏิบัตินอกเหนือจากแผนการปฏิบัติการตรวจสอบประจำปี เช่น การจัดทำแผนย่อยๆ การจัดทำรายงานผลการตรวจสอบรายไตรมาส/ประจำปี รายงานการกำกับดูแลของคณะกรรมการตรวจสอบรายไตรมาส/ประจำปี ฯลฯ

๓. การประเมินผลการปฏิบัติงานตรวจสอบ

ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายใน มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุม ดูแลการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในทุกระดับในหน่วยตรวจสอบภายใน

การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน ปกติจะทำทุกครั้งภายหลังจากการปฏิบัติงานเสร็จสิ้น โดยหัวหน้าทีมที่รับผิดชอบงานตรวจสอบนั้นๆ จะเป็นผู้ประเมิน และเสนอหัวหน้าส่วน และผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในเพื่อทราบ และนำจุดอ่อนที่สมควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง มาหารือกับผู้ถูกประเมิน และพิจารณาให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับการประเมินผลของหัวหน้าทีมตรวจสอบ จะประเมินระหว่างปี โดยผู้อำนวยการ
สำนักตรวจสอบภายใน หัวหน้าส่วน ผู้ตรวจสอบภายใน และผู้ร่วมทีม

๔. การประเมินคุณภาพของหน่วยตรวจสอบภายใน

ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายใน มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแลให้มีการดำเนินการ
เพื่อประเมินคุณภาพของหน่วยตรวจสอบภายใน

เพื่อให้มั่นใจว่าหน่วยตรวจสอบภายในมีโครงสร้างการจําดังครที่เหมาะสม มีการบริหารงานและ
การปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีพนักงานตรวจสอบภายใน ที่มีความรู้ความสามารถและ
ความชำนาญเหมาะสมกับงานที่ต้องปฏิบัติ

การที่จะมั่นใจว่าการบริหารงานและการปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบภายใน เป็นไปอย่างมี
ประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการประเมินคุณภาพของหน่วยตรวจสอบภายใน โดยแยกการประเมินออกเป็น ๒
วิธี คือ

๑.การประเมินคุณภาพโดยบุคลากรของหน่วยตรวจสอบภายใน (ประเมินตนเอง)

๒.การประเมินคุณภาพโดยบุคคลภายนอก

การประเมินคุณภาพของหน่วยตรวจสอบภายใน จะเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณสมบัติ
เหมาะสมกับงาน การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และขอบเขตของ
การตรวจสอบ การประเมินระบบควบคุมภายใน การประเมินความเสี่ยง การวางแผนการตรวจสอบ การ
ควบคุมและกำกับดูแลการปฏิบัติงานตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายใน ตลอดจนการสนับสนุนให้นำเอา
เทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการตรวจสอบเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพของการ
ตรวจสอบ ฯลฯ

การประเมินคุณภาพโดยบุคลากรของหน่วยตรวจสอบภายใน อาจทำได้วิธีให้พนักงานในหน่วย
ตรวจสอบภายในกรอกแบบสอบถามการประเมินคุณภาพของหน่วยตรวจสอบภายใน ซึ่งรวบรวมวิธีการ
หรือวิธีปฏิบัติต่างๆ ที่หน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพ หรือควรจะมีหรือควรปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้ที่ทำ
การประเมินคุณภาพ

การประเมินคุณภาพโดยบุคคลภายนอก ซึ่งหมายถึงหน่วยงานหรือพนักงาน อ.ส.พ. ที่ไม่ได้เป็น
พนักงานของหน่วยตรวจสอบภายใน รวมถึงบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่ได้รับมอบหมายให้ประเมิน
คุณภาพของฝ่ายตรวจสอบภายใน

๕. การสำรวจความพอใจของผู้ใช้บริการ

ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายใน ควรทำการสำรวจความพอใจของผู้ใช้บริการ ปีละ 1 ครั้ง
เพื่อให้ทราบถึงความพอใจของผู้ใช้บริการ ซึ่งได้แก่ ผู้รับผิดชอบตรวจสอบ ผู้บริหารหน่วยงานที่รับตรวจ
ผู้อำนวยการ อ.ส.พ. คณะกรรมการตรวจสอบและสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ที่มีต่อบริการที่ได้รับจาก
ฝ่ายตรวจสอบภายใน

ในการสำรวจความพอใจของผู้ใช้บริการหน่วยตรวจสอบภายใน ควรจัดทำแบบสำรวจความพอใจ ผู้ใช้บริการ ส่งให้ผู้บริหารดังกล่าวข้างต้น กรอกข้อความพร้อมข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง การปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๖. การประสานงานกับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

การปฏิบัติงานตรวจสอบของหน่วยตรวจสอบภายใน และการปฏิบัติงานตรวจสอบของสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน มีเทคนิคการตรวจสอบ วิธีการตรวจสอบและข้อสรุปจากการตรวจสอบที่คล้ายคลึงกัน จนทำให้มีผู้สงสัยว่าทำงานทับซ้อนกันหรือไม่ ทำให้ไม่มีหน่วยตรวจสอบภายในแล้วยังมีสำนักงานการตรวจ เงินแผ่นดินมาทำการตรวจสอบอีก

เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบของหน่วยตรวจสอบภายใน และสำนักงานการตรวจ เงินแผ่นดินแล้ว จะเห็นความแตกต่างได้ชัดเจน คือ

- งานของหน่วยตรวจสอบภายใน มุ่งเน้นการประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุม ภายใน ประสิทธิภาพ และความประหยัดในการดำเนินการกิจการต่างๆ ของ อ.ส.พ. ประเมิน ความเสี่ยงหรือโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ หรือการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ อ.ส.พ. จัดทำ ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุง เพื่อลดการสูญเสีย รั่วไหล ส่วนงานของสำนักงานการตรวจสอบเงิน แผ่นดิน ปฏิบัติงานในฐานะผู้สอบบัญชี มุ่งเน้นการตรวจสอบเพื่อให้เห็นถึงความถูกต้องน่าเชื่อถือได้ของงบ การเงินประจำปี ของ อ.ส.พ. พร้อมทั้งยืนยันว่าการบันทึกบัญชีของ อ.ส.พ. เป็นไปตามหลักการที่ยอมรับกัน ได้โดยทั่วไปหรือไม่ เพียงไร

- หน่วยตรวจสอบภายใน ปฏิบัติการตรวจสอบตามมาตรฐานการประกอบวิชาชีพตรวจสอบ ภายใน ส่วนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินปฏิบัติตรวจสอบตามมาตรฐานวิชาชีพสอบบัญชี

ตามมาตรฐานการประกอบวิชาชีพตรวจสอบภายใน ได้ระบุถึงการประสานงานระหว่างผู้ตรวจสอบ ภายในกับผู้สอบบัญชี ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ เพื่อให้แน่ใจว่าขอบเขตของการตรวจสอบครอบคลุมงาน หรือกิจกรรมที่จำเป็นและลดงานที่ซ้ำซ้อนกัน

ปัจจุบันหน่วยตรวจสอบภายใน ได้ประสานงานกับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องต่างๆ ดังนี้

๑. ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและหน่วยตรวจสอบภายในของ รัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๒๑ ระบุให้ฝ่ายตรวจสอบภายใน จัดส่งแผนการตรวจสอบและรายงานผลการ ตรวจสอบให้สำนักงานตรวจสอบเงินแผ่นดิน ดังนี้

- ๑.๑ จัดส่งสำเนาแผนการตรวจสอบประจำปี ๑ ชุด ภายใน ๓๐ วัน หลังจากที่ได้รับอนุมัติ

- ๑.๒ จัดส่งสำเนารายงานผลการตรวจสอบประจำปี ภายในสิ้นเดือนถัดไป

๒. นอกเหนือจากการประสานงานกับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ตามข้อ ๑ แล้ว

ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายในอาจประสานงานเพิ่มเติมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- ๒.๑ ประชุมหารือกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ที่รับผิดชอบตรวจสอบ อ.ส.พ.

เป็นครั้งคราวเพื่อหารือถึงแผนการตรวจสอบประจำปี และการปฏิบัติการตรวจสอบเพื่อลดการทำงาน ซ้ำซ้อน เพื่อให้ผลงานตรวจสอบมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

๒.๒ ทั้งสองฝ่ายอาจขอคู่มือการตรวจสอบและกระตาดำการของแต่ละฝ่ายบนพื้นฐานของการรักษาความลับ เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตของการตรวจสอบและสิ่งที่ตรวจพบและเอกสารหลักฐานประกอบจะทำให้ทั้งสองฝ่ายพิจารณาฟังพางานของแต่ละฝ่ายได้

๒.๓ หากหรือทำความเข้าใจเทคนิคการตรวจสอบ วิธีการตรวจสอบและศัพท์ที่ใช้ในการตรวจสอบร่วมกัน การติดต่อประสานงานอย่างใกล้ชิด ระหว่างหน่วยตรวจสอบภายในและ สตง.จะทำให้เกิดความเชื่อถือระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่งานทั้งสองฝ่ายและประโยชน์ของ อ.ส.พ. โดยรวม

๗. การวัดผลงานและดัชนีวัดผลงาน

ตัวอย่าง ดัชนีวัดผลงานของหน่วยตรวจสอบภายใน

๑. การวัดเชิงปริมาณ

ก.จำนวนกิจกรรมการตรวจสอบที่กำหนดในแผนการตรวจสอบ

ข.จำนวนกิจกรรมการตรวจสอบที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ

ค.ผลการสำรวจความพึงพอใจของหน่วยรับตรวจ

ง.จำนวนชั่วโมงการฝึกอบรม

๒.การพัฒนาบุคลากร

ก.ความก้าวหน้าในการพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับงานตรวจสอบที่กำหนดไว้

ข.ฝึกอบรม

ค.การสรรหา

๓.การพัฒนาทางด้านเทคนิค

ก.การพัฒนาความรู้ทางด้านเทคนิคในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

ข.การพัฒนาความรู้ด้านการบัญชี การเงิน

ค.การพัฒนาความรู้ด้านกฎ ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

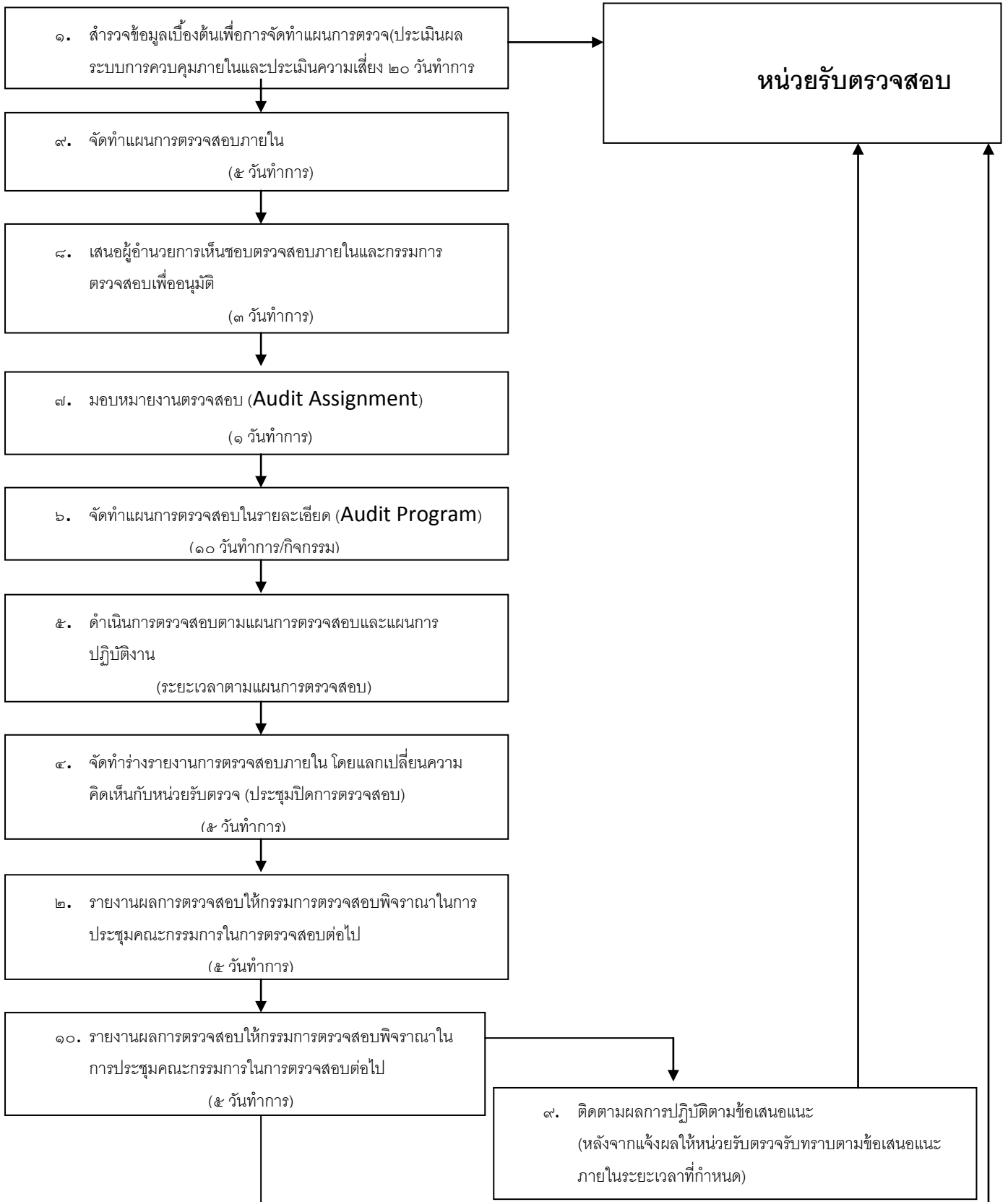
ง.การพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้เครื่องมือ

อิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการปฏิบัติงานตรวจสอบ

บทที่ 4

กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

๑. ฟังขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

- ขั้นตอนที่ ๑ สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อจัดทำแผนการตรวจ (ประเมินผลระบบการควบคุมภายในและประเมินความเสี่ยง ๒๐ วันทำการ)
- ขั้นตอนที่ ๒ จัดทำแผนการตรวจสอบภายใน(๕วันทำการ)
- ขั้นตอนที่ ๓ เสนอผู้ว่าการเห็นชอบแผนการตรวจสอบภายในและกรรมการตรวจสอบเพื่ออนุมัติ (๓วันทำการ)
- ขั้นตอนที่ ๔ มอบหมายงานตรวจสอบ(Audit Assignment) (๑วันทำการ)
- ขั้นตอนที่ ๕ จัดทำแผนการตรวจสอบในรายละเอียด(Audit Program) (๓๐วันทำการ/กิจกรรม)
- ขั้นตอนที่ ๖ ดำเนินการตรวจสอบตามแผนการตรวจสอบและแผนการปฏิบัติงาน (ระยะเวลาตามแผนการตรวจสอบ)
- ขั้นตอนที่ ๗ จัดทำร่างรายงานการตรวจสอบภายใน โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยรับตรวจประชุมปิดการตรวจสอบ (๕วันทำการ)
- ขั้นตอนที่ ๘ รายงานผลการตรวจสอบให้กรรมการเพื่อพิจารณา (๕วันทำการ)
- ขั้นตอนที่ ๙ แจ้งผลการตรวจสอบตามข้อเสนอแนะของกรรมการตรวจสอบ เสนอผู้อำนวยการเพื่อสั่งการ และหน่วยรับตรวจเพื่อดำเนินการ (๓วันทำการ)
- ขั้นตอนที่ ๑๐ ติดตามผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ (หลังจากแจ้งผลให้หน่วยรับตรวจรับทราบตามข้อเสนอแนะ ภายในระยะเวลาที่กำหนด)

กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างมั่นใจและได้ผลงานที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ ขั้นตอนของการปฏิบัติงานตรวจสอบที่สำคัญประกอบด้วย

๒.การวางแผนตรวจสอบ

การวางแผนเป็นการคิดล่วงหน้าก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงานจริงว่าจะตรวจสอบเรื่องใด ด้วยวัตถุประสงค์อะไร ที่หน่วยรับตรวจใด ณ เวลาไหนและใช้เวลาตรวจสอบเท่าไร โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ คือ บุคลากร งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์อย่างเหมาะสม การวางแผนที่ดีช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลา งบประมาณและอัตรากำลังที่กำหนด

การวางแผนตรวจสอบประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ ได้แก่

๒.๑ ประเภทของการวางแผนตรวจสอบ

๒.๑.๑ การวางแผนการตรวจสอบ (Audit Plan) แผนการตรวจสอบ

หมายถึงแผนการปฏิบัติงานที่ผู้อำนวยการตรวจสอบภายในจัดทำขึ้น โดยทำไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับเรื่องที่จะตรวจสอบ จำนวนหน่วยรับตรวจ ระยะเวลาในการตรวจสอบแต่ละเรื่อง ผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบ รวมทั้งงบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการสอบทานความก้าวหน้าของงาน ตรวจสอบเป็นระยะ เพื่อให้งานตรวจสอบดำเนินไปอย่างราบรื่นทันตามกำหนดเวลา

แผนการตรวจสอบจะแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ

ก. แผนการตรวจสอบระยะยาว เป็นแผนที่จัดทำไว้ล่วงหน้ามีระยะเวลา ๓-๕ ปี โดยต้องกำหนดให้ครอบคลุมหน่วยรับตรวจที่อยู่ในความรับผิดชอบทั้งหมด ซึ่งในแผนฯ จะประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

- (๑) หน่วยรับตรวจต่างๆที่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายตรวจสอบภายใน
- (๒) เรื่องหรือแผนงาน งาน/โครงการ ที่จะตรวจสอบในแผนการตรวจสอบระยะยาว

- (ก) ระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบหน่วยรับตรวจในแต่ละแห่งหรือในแต่ละเรื่องที่จะตรวจสอบ
- (ข) จำนวนผู้ตรวจสอบ/จำนวนวันที่จะใช้ในการตรวจสอบหน่วยรับตรวจในแต่ละแห่งหรือในแต่ละเรื่องที่จะตรวจสอบ

ข. แผนการตรวจสอบประจำปี เป็นแผนที่จัดทำไว้ล่วงหน้ามีรอบระยะเวลา ๑ ปี และต้องจัดทำให้สอดคล้องกับแผนการตรวจสอบระยะยาวที่กำหนดไว้ โดยการระบุหน่วยงานและเรื่องที่จะตรวจสอบในแต่ละปีตามที่ปรากฏในแผนการตรวจสอบระยะยาวมาจัดทำเป็นแผนการตรวจสอบประจำปี ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

- (๑) วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ เพื่อให้ทราบถึงเรื่องอะไรบ้างเพื่อจะได้ กำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้
- (๒) ขอบเขตการปฏิบัติงานตรวจสอบ เพื่อให้ทราบว่า จะดำเนินการตรวจสอบในหน่วยรับตรวจใดและเรื่องใดที่จะตรวจสอบบ้าง เมื่อไหร่ ความถี่ในการตรวจสอบ ระยะเวลาที่ทำการตรวจสอบแต่ละเรื่อง และจำนวนคน/วันที่จะทำการตรวจสอบแต่ละเรื่อง
- (๓) ผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบ
- (๔) งบประมาณที่ใช้ในการตรวจสอบ

๒.๑.๒ การวางแผนการปฏิบัติงาน (Engagement Plan) เมื่อผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายใน ได้จัดทำแผนการตรวจสอบตามข้อ ๑.๑.๑ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายใน จะมอบหมายให้ผู้ตรวจสอบภายในดำเนินการตรวจสอบตามแผนการตรวจสอบที่วางไว้ ดังนั้น ผู้ตรวจสอบภายใน จึงต้องวางแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้าก่อนการตรวจสอบว่าจะตรวจสอบเรื่องใดที่หน่วยรับตรวจใด ด้วยวัตถุประสงค์ ขอบเขต การตรวจสอบและวิธีการตรวจสอบใด จึงจะทำให้การปฏิบัติงานตรวจสอบบรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย

๒.๒ ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ

๒.๒.๑ การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานของหน่วยงานที่ต้องทำการตรวจสอบในรายละเอียด รวมทั้งทำความเข้าใจกับหน่วยงานและระบบงานที่จะเลือกมาตรวจสอบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถประเมินความเสี่ยงในขั้นต้นก่อนจะดำเนินการตรวจสอบได้อย่างเหมาะสมและเป็นระบบ

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น สามารถศึกษาจากแผนภูมิ การจัดแบ่งส่วนงาน นโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ระเบียบปฏิบัติขององค์กรและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนกลยุทธ์ แผนการปฏิบัติงานและคู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจ การให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวเพิ่มขึ้น ผู้ตรวจสอบภายในอาจใช้วิธีการประชุมหารือกับผู้บริหารของหน่วยรับตรวจ สัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยรับตรวจ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สังเกตการณ์การปฏิบัติงานจริง และจากกระดาษทำการและรายงานผลการปฏิบัติงานในครั้งก่อนประกอบด้วย

๒.๒.๒ การประเมินผลระบบการควบคุมภายใน

การประเมินผลระบบการควบคุมภายในที่แต่ละหน่วยรับตรวจได้จัดทำให้มีขึ้นตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. ๒๕๔๔ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน

ความเพียงพอและประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายใน เพื่อให้ทราบว่าการควบคุมภายในที่ได้จัดวางไว้นั้นได้นำไปปฏิบัติตามที่กำหนด และผลงานบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร การประเมินผลการควบคุมภายในแบ่งได้หลายประเภท เช่น การประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของการควบคุมประเมินผลตามองค์ประกอบการควบคุมภายใน ประเมินผลตามกิจกรรมการควบคุมเฉพาะด้านหรือเฉพาะงานใดงานหนึ่ง การประเมินผลตามกิจกรรมการควบคุมโดยรวมขององค์กร เป็นต้น

ทั้งนี้ ในการประเมินผลระบบการควบคุมภายใน ไม่ว่าจะดำเนินการในประเภทใดก็ตาม ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ดังนี้

(๑) การเลือกเรื่องหรือสิ่งที่จะประเมิน เช่น การเลือกว่าจะประเมินทั้งระบบหรือจะประเมินเฉพาะวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งของระบบการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้อง หรือจะประเมินเฉพาะองค์ประกอบด้านใดด้านหนึ่ง

(๒) การทำความเข้าใจโครงสร้างของระบบการควบคุมภายใน ผู้ตรวจสอบภายในควรทำความเข้าใจโครงสร้าง รูปแบบ วิธีการ และวัตถุประสงค์ที่ต้องการจากระบบการควบคุมภายใน

(๓) การทดสอบการมีอยู่จริง และการปฏิบัติงานจริงของระบบการควบคุมภายใน ในขั้นตอนนี้ผู้ตรวจสอบภายในต้องหาหลักฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในปัจจุบันว่ามีวิธีการอย่างไร ยังคงเหมือนหรือแตกต่างกับรูปแบบ โครงสร้างหรือองค์ประกอบของการควบคุมที่กำหนดไว้อย่างไร โดยอาจใช้การสอบถาม และสังเกตการณ์การปฏิบัติงานจริง

(๔) การประเมินประสิทธิผล เป็นการประเมินโดยการวิเคราะห์ให้ทราบว่า ระบบ การควบคุมภายในที่มีอยู่และใช้จริงนั้น ได้สร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลในความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

(๕) การสรุปผลการประเมินระบบการควบคุมภายใน เป็นการพิจารณาว่า ระบบการควบคุมภายในที่มีอยู่นั้นเหมาะสมรัดกุมเพียงใด มีจุดอ่อนหรือจุดบกพร่องหรือมีความเสี่ยงที่จะทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการตรวจสอบให้เหมาะสมต่อไป รวมทั้งช่วยในการกำหนดขอบเขต วิธีการ ปริมาณการตรวจสอบระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบและงบประมาณที่ใช้ในการตรวจสอบ ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดเวลา อัตรากำลังและงบประมาณในการปฏิบัติงานตรวจสอบ

๒.๒.๓ การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

เนื่องจากภารกิจการปฏิบัติงานของ อ.ส.พ. โดยทั่วไปจะแบ่งตามส่วนและสำนัก ดังนั้น การวางแผนการตรวจสอบภายในให้สามารถครอบคลุมหน่วยงานหรือกิจกรรม ที่ควรดำเนินการตรวจสอบในแต่ละปีได้อย่างครบถ้วน และเหมาะสมกับทรัพยากรของหน่วยตรวจสอบภายในที่มีอยู่ ได้แก่ อัตรากำลัง งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และระยะเวลาการปฏิบัติงาน จึงมีความจำเป็นต้องนำแนวทางการประเมินความเสี่ยงมาใช้ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ เพื่อช่วยให้สามารถพิจารณาถึงความเสี่ยงหรือความน่าจะเป็นที่อาจเกิดขึ้นและ

เป็นผลทำให้การทำงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งหากพิจารณาแล้วเห็นว่ามีสำคัญในระดับสูง ก็ควรวางแผนการตรวจสอบทันทีหรือในปีแรกๆ

ขั้นตอนในการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ สามารถเลือกเมินความเสี่ยงในระดับหน่วยงานทุกหน่วยงานหรือระดับกิจกรรมทุกกิจกรรมภายในองค์กรก็ได้ ตามความเหมาะสมกับศักยภาพของตน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะประเมินความเสี่ยงในระดับใดจะประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนหลักๆ คือ

(๑) การระบุปัจจัยเสี่ยง เป็นการค้นหาถึงสถานการณ์หรือสาเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงขึ้นภายในองค์กร โดยพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเบื้องต้น จากสภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งภายในและภายนอกองค์กร และนำมาแยกเป็นประเภทของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน ด้านความรู้ ด้านการเงิน และด้านกฎหมาย ระเบียบ เช่น ปัจจัยเสี่ยงเรื่องของแผนและผลการปฏิบัติงาน ปัจจัยเสี่ยงเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการดำเนินงาน ปัจจัยเสี่ยงเรื่องการจัดการฐานข้อมูล เป็นต้น

(๒) การวิเคราะห์ความเสี่ยง เมื่อผู้ตรวจสอบภายในสามารถระบุสาเหตุความเสี่ยงภายในองค์กรว่าเป็นเรื่องใด ระดับหน่วยงานหรือกิจกรรมแล้ว ก็ให้ทำการวิเคราะห์ว่าปัจจัยเสี่ยงนั้นมีผลกระทบอย่างไรต่อองค์กรและมีโอกาสหรือความถี่ที่จะเกิดมากน้อยเพียงใด โดยอาจกำหนดเกณฑ์ของแต่ละปัจจัยเสี่ยงที่พบเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ สูง กลาง ต่ำ และให้คะแนนกำกับไว้ด้วย เช่น ระดับสูง ๓ คะแนน ระดับกลาง ๒ คะแนน ระดับต่ำ ๑ คะแนน หรืออาจกำหนดเป็น ๕ ระดับ เช่น สูงมาก สูง ปานกลาง ต่ำ ต่ำมาก เพื่อให้ได้คะแนนที่สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงได้ละเอียดเพิ่มมากขึ้นก็ย่อมได้

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ความเสี่ยงนี้ ผลกระทบที่เกิดอาจเทียบกับจำนวนเงินที่ต้องเสียไปจากการดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ หรือการระบุผลกระทบเป็นปริมาณหรือตัวเลข ตัวอย่างเช่น การจัดทำแผนก่อสร้างสนามกีฬาไม่มีการสำรวจข้อมูลอย่างเพียงพอ ทำให้มีอุปสรรคในขั้นตอนการดำเนินงาน เสียค่าใช้จ่าย ในการสำรวจเพิ่มเติม ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ร่วมกับความถี่จะเกิด และจากการเก็บข้อมูลสถิติแล้วพบว่าเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี จำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่เสียไปในแต่ละครั้งตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๕๐๐,๐๐๐ บาท ดังนั้นอาจกำหนดว่าปัจจัยเสี่ยงในเรื่องนี้หากอยู่ในความเสี่ยงระดับสูง ๓ คะแนน อยู่ในเกณฑ์ ๕๐๐,๐๐๐ บาท หากเป็นความเสี่ยงระดับปานกลาง ๒ คะแนน จะอยู่ในเกณฑ์น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท ไม่ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท และเป็นความเสี่ยงต่ำ ๑ คะแนน ในเกณฑ์ตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาทลงไป เป็นต้น

ขั้นตอนสุดท้ายของการวิเคราะห์ ผู้ตรวจสอบภายในต้องสรุปในภาพรวมของส่วน และสำนักว่าแต่ละหน่วยงานหรือกิจกรรมที่เลือกประเมินมีความเสี่ยงโดยเฉลี่ยด้วยคะแนนเท่าใดบ้าง

(๓) จัดลำดับความเสี่ยง เมื่อทราบแล้วว่าในแต่ละหน่วยงานหรือกิจกรรมตามทีเลือกประเมิน มีคะแนนความเสี่ยงเท่าใดแล้ว ให้นำมาจัดเรียงลำดับคะแนนมากที่สุดไปหาน้อยสุด เพื่อใช้ในการวางแผนการตรวจสอบระยะยาวและประจำปีต่อไป

๒.๒.๔ การวางแผนการตรวจสอบ

ผลที่ได้จากการประเมินระบบการควบคุมภายในและการประเมินความเสี่ยงจะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในจะสามารถพิจารณาได้ว่าควรวางแผนการตรวจสอบระยะยาวในหน่วยงานหรือกิจกรรมใด ดังนี้

(๑) นำลำดับความเสี่ยงจากการประเมินความเสี่ยงมาพิจารณาจัดช่วงความเสี่ยง เพื่อให้ได้หน่วยงานหรือกิจกรรมใดที่มีความเสี่ยงในระดับสูงเพียงใด ควรวางแผนการตรวจสอบในปีแรกๆ และไล่เรียงความเสี่ยงตามลำดับที่คำนวณได้ในปีต่อไป

(๒) พิจารณาความถี่ที่ควรเข้าทำการตรวจสอบ

(๓) คำนวณจำนวนคน/วัน ที่จะทำการตรวจสอบแต่ละหน่วยงาน หรือกิจกรรมที่จะตรวจสอบ

ข้อควรระวังในการวางแผนการตรวจสอบ ควรต้องพิจารณาว่าผู้ตรวจสอบภายในมีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญในการตรวจสอบในรายละเอียดงานนั้นๆ เพียงพอหรือไม่ มิฉะนั้นจะเกิดความเสี่ยงในการปฏิบัติงานที่เกิดจากตัวของผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งอาจจะทำให้แผนการตรวจสอบไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

เมื่อได้กำหนดแผนการตรวจสอบระยะยาวแล้ว ผู้ตรวจสอบภายในต้องกำหนดแผนการตรวจสอบประจำปี โดยการนำข้อมูลจากแผนการตรวจสอบระยะยาวในแต่ละปีมาจัดทำแผนการตรวจสอบประจำปี ดังนี้

(๑) กำหนดวัตถุประสงค์ในเรื่องหรือกิจกรรมที่ทำการตรวจสอบ เพื่อจะได้วางแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

(๒) กำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานตรวจสอบเกี่ยวกับหน่วยรับตรวจ เรื่องที่ตรวจความถี่ในการตรวจสอบ และจำนวนคน/วัน

(๓) กำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบ โดยระบุชื่อผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบ

(๔) กำหนดงบประมาณที่ใช้ปฏิบัติงานตรวจสอบ โดยระบุงบประมาณที่จะใช้ปฏิบัติงานตรวจสอบทั้งปี โดยแยกรายการให้ชัดเจน เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก และค่าพาหนะ ฯลฯ

๒.๒.๕ การวางแผนการปฏิบัติงาน

ผู้ตรวจสอบภายในแต่ละคนควรจัดทำแผนการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายใน (Audit Assignment) ให้สอดคล้องกับแผนการตรวจสอบประจำปี โดยในการวางแผนการปฏิบัติงานต้องอาศัยข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น การประเมินผล ระบบการควบคุมภายใน รวมทั้งผลการประเมินความเสี่ยง เพื่อให้การวางแผนการปฏิบัติงานในแต่ละเรื่องครอบคลุมประเด็นการตรวจสอบที่มีความสำคัญ การวางแผนการปฏิบัติงานควรจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรและมีลักษณะยืดหยุ่น โดยสามารถแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมตามสภาพการณ์ได้ตลอดเวลา และผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายในได้สอบถามและเห็นชอบด้วย

การวางแผนการปฏิบัติงานมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

(๑) การกำหนดประเด็นการตรวจสอบ

ในการวางแผนการปฏิบัติงาน ผู้ตรวจสอบภายในควรทำการสำรวจข้อมูลเพิ่มเติม เช่น ประชุมหารือกับผู้บริหารของหน่วยรับตรวจที่จะเข้าไปตรวจสอบ สัมภาษณ์บุคคลทั้งภายในและภายนอก ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่จะตรวจสอบ วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่สำรวจได้ จัดทำแผนภาพ (Flow chart) การปฏิบัติงาน เป็นต้น และในกรณีที่ผู้ตรวจสอบภายในได้การประเมินความเสี่ยงในระดับหน่วยงานก็ควรต้องประเมินความเสี่ยงในระดับกิจกรรม เพื่อหาข้อมูลหลักฐานเพิ่มเติม ที่จะกำหนดประเด็นของการตรวจสอบว่าประเด็นใดควรตรวจสอบในรายละเอียด เพื่อจะได้กำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขต และแนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบในรายละเอียดต่อไป

(๒) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน

ผู้ตรวจสอบภายในควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานในเรื่อง หรือกิจกรรมที่ตรวจสอบไว้ เพื่อให้ทราบว่าเมื่อตรวจสอบสิ้นสุดแล้ว ผู้ตรวจสอบภายในจะได้ประเด็นข้อตรวจพบอะไรบ้างในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงาน ผู้ตรวจสอบควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้ครอบคลุมประเด็นการตรวจสอบที่สำคัญๆ หรือที่ควรสนใจเป็นพิเศษ และควรพิจารณาเรื่องความเสี่ยงและการควบคุมภายใน

(๓) การกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงาน

การกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานเป็นการกำหนดเพื่อให้ทราบว่า จะตรวจสอบอะไรเป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด ผู้ตรวจสอบภายในควรกำหนดขอบเขตของการปฏิบัติงานให้เพียงพอ ในอันที่จะช่วยให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งควรกำหนดให้ครอบคลุมถึงระบบการทำงานต่างๆ เอกสารหลักฐาน รายงาน บุคลากร และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง

(๔) การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน

แนวทางการปฏิบัติงาน (Audit Program) หมายถึง การกำหนดวิธีการปฏิบัติงานในรายละเอียดที่ผู้ตรวจสอบภายในต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในรายละเอียดว่าในการตรวจสอบแต่ละเรื่องจะต้องตรวจสอบอะไรบ้างด้วยวัตถุประสงค์อะไร ที่หน่วยรับตรวจใด ณ เวลาใด และใช้วิธีการและเทคนิคการตรวจสอบใด ซึ่งจะช่วยในการรวบรวมหลักฐาน ในรายละเอียดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดทำรายละเอียดขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติงานตรวจสอบตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด

แผนการปฏิบัติงานสำหรับการตรวจสอบในแต่ละเรื่องหรือกิจกรรม ควรประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) เรื่องและหน่วยรับตรวจ ควรกำหนดว่าเป็นแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบในเรื่องใด และ ณ หน่วยรับตรวจใดบ้าง

(๒) วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน ควรกำหนดเพื่อให้ทราบว่าผู้ตรวจสอบภายในจะทราบประเด็นข้อตรวจพบอย่างไรบ้าง เมื่อเสร็จสิ้นการตรวจสอบ

(ก) ขอบเขตการปฏิบัติงาน ควรกำหนดขอบเขตประเด็นที่จะตรวจสอบและปริมาณงานที่จะทำการตรวจสอบ เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้

(ข) แนวทางการปฏิบัติงาน ควรกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติงานตรวจสอบในแต่ละเรื่องให้ชัดเจนและเพียงพอ ระบุวิธีการในการคัดเลือกข้อมูล การวิเคราะห์ การประเมินผล และการบันทึกข้อมูลที่ได้รับระหว่างการบริหารงานตรวจสอบ รวมทั้งกำหนดเทคนิคการตรวจสอบที่เหมาะสมที่จะช่วยให้การตรวจสอบได้หลักฐานครบถ้วน และเพียงพอที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

(ค) ชื่อผู้ตรวจสอบภายในและระยะเวลาที่ตรวจสอบ เพื่อให้ทราบว่าเป็นผู้รับผิดชอบตรวจสอบเรื่องใด และตรวจสอบเมื่อใด

(ง) สรุปผลการตรวจสอบ เพื่อใช้บันทึกผลการตรวจสอบ เพื่อสะดวกในการอ้างอิงและการค้นหากระดาษทำการ นอกจากนี้ ควรลงลายมือชื่อผู้ตรวจสอบและผู้สอบทานพร้อมทั้งวันที่ที่ตรวจสอบหรือสอบทานไว้ด้วย เพื่อแสดงให้เห็นว่าใครเป็นผู้ตรวจสอบและผู้สอบทาน

เมื่อผู้ตรวจสอบภายในได้กำหนดแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว งานขั้นต่อไปของผู้ตรวจสอบภายในที่จะต้องพิจารณาก่อนเข้าทำการตรวจสอบตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้กำหนดไว้ตามแผนการปฏิบัติงาน คือ กระดาษทำการที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานตามแนวทางการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ เพื่อบันทึกข้อมูล ข้อตรวจพบต่างๆ ในระหว่างการปฏิบัติงานนั้นๆ ให้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการเขียนรายงานผลการปฏิบัติงานและเสนอแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องต่อไป

๓. การเสนอและการอนุมัติแผน

เมื่อผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในได้วางแผนการตรวจสอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้เสนอแผนการตรวจสอบต่อผู้อำนวยการ อ.ส.พ. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเสนอให้คณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้อนุมัติแผนการตรวจสอบ แล้วจึงเสนอให้คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจทราบภายในเดือนสุดท้ายของปีบัญชีการเงินรัฐวิสาหกิจพร้อมทั้งส่งสำเนาแผนการตรวจสอบประจำปีที่ได้รับอนุมัติแล้วให้กระทรวงการคลังและสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภายใน ๓๐ วัน และควบคุมดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด ซึ่งในระหว่างปีถ้ามีการปรับปรุงแผนการตรวจสอบภายในประจำปีตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในเสนอแผนการตรวจสอบประจำปีที่มีการปรับปรุงต่อผู้อำนวยการ อ.ส.พ. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และ เสนอให้คณะกรรมการตรวจสอบเพื่อพิจารณาอนุมัติ และเสนอให้คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับการอนุมัติ พร้อมทั้งส่งสำเนาแผนการตรวจสอบภายในประจำปีที่ได้รับการอนุมัติแล้ว ให้กระทรวงการคลังและสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับการอนุมัติ

๓.๑ ผู้ตรวจสอบภายในเริ่มปฏิบัติงานตรวจสอบ ด้วยการประชุมเปิดงานตรวจสอบระหว่างทีมตรวจสอบกับหน่วยรับตรวจที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ รายละเอียดของขอบเขตการตรวจสอบให้หน่วยรับตรวจทราบ ระหว่างการปฏิบัติงานตรวจสอบมีขั้นตอนที่ควรดำเนินการ ดังนี้

๓.๑.๑ การมอบหมายงานตรวจสอบ ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน ควร มอบหมายงานตามที่คุณตรวจสอบภายในแต่ละคนมีความถนัด ความรู้ ความชำนาญ รวมทั้งควรเลือกงานที่สามารถพัฒนาความชำนาญและประสบการณ์แก่ผู้ตรวจสอบภายในแต่ละคน และไม่กระทบต่อความเป็นอิสระด้วย

๓.๑.๒ วิธีการปฏิบัติการตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายในควรเลือกวิธีการตรวจ และเทคนิคการตรวจสอบให้เหมาะสมในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

(๑) การรวบรวมข้อมูลและหลักฐานการตรวจสอบ ซึ่งอาจเป็นทางการ โดยลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นการด้วยวาจา

(๒) การเข้าสืบเหตุการณ์การปฏิบัติงาน เพื่อหาข้อสรุปของการปฏิบัติงานนั้นๆ ว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด

(๓) การทำการตรวจสอบ สอบทาน ทดสอบรายการ เอกสาร และ สินทรัพย์ ทั้งนี้ รวมถึงการสอบทานประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายใน

(๔) การทดสอบการปฏิบัติงานตามระบบที่วางไว้

(๕) การตรวจสอบเชิงวิเคราะห์ ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์และเปรียบเทียบ ข้อมูลที่เป็นตัวเลข

๓.๑.๓ การกำกับดูแลการปฏิบัติงาน

ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน มีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในอย่างละเอียดและสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติงานตรวจสอบเป็นไปตามวิธีปฏิบัติการตรวจสอบและขอบเขตการตรวจสอบที่กำหนดไว้พร้อมทั้งเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับตารางการปฏิบัติงานตรวจสอบที่กำหนด

๓.๑.๔ การนำแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบมาใช้

ผู้ตรวจสอบภายใน ต้องนำแผนการปฏิบัติงานที่ได้จัดทำไว้ล่วงหน้ามาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตรวจสอบ แผนการปฏิบัติงานตรวจสอบสามารถแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ โดยผู้ตรวจสอบภายในควรระบุข้อเสนอแนะในการแก้ไขแผนการปฏิบัติงานไว้ในกระดาษทำการ ซึ่งหัวหน้างานและผู้อำนวยการกองต้องประเมินความสมเหตุสมผลของข้อเสนอแนะ

๓.๑.๕ การเปลี่ยนแปลงขอบเขตของการตรวจสอบ

ผู้ตรวจสอบภายใน อาจจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงขอบเขตของการตรวจสอบ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนไป โดยพิจารณาความสมเหตุสมผลและความคุ้มค่าที่จะเปลี่ยนแปลงขอบเขตการตรวจสอบ ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติจากผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในทุกครั้ง

๓.๑.๖ การประชุมปิดงานตรวจสอบ จะกระทำเป็นขั้นตอนสุดท้ายเมื่อผู้ตรวจสอบภายในได้จัดทำสรุปผลสิ่งที่ตรวจพบ หรือเมื่อจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้เข้าร่วมประชุมต้องประกอบด้วย ผู้ตรวจสอบภายใน ผู้บริหารหน่วยรับตรวจที่มีอำนาจสั่งการให้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ หรือผลสรุปจากที่ประชุมเรื่องต่างๆ ที่นำเข้ามาเป็นวาระการประชุม ดังนี้

๑. สรุปการตรวจสอบ
๒. ทำความเข้าใจและชี้แจงประเด็นที่ยังสงสัย
๓. แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาข้อยุติในประเด็นที่ยังมีความเห็นไม่ตรงกัน
๔. แจ้งกำหนดการ การออกรายงานผลการปฏิบัติงาน
๕. ขอบขอบคุณผู้เกี่ยวข้องในการให้ความร่วมมือ

๓.๒ การปฏิบัติเมื่อเสร็จสิ้นงานตรวจสอบ ภายหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานตรวจสอบในหน่วยรับตรวจแล้ว หัวหน้าสำนัก หัวหน้าส่วน หัวหน้างาน ควรสอบถามให้แน่ใจว่าทีมตรวจสอบได้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ เสร็จสมบูรณ์ตามที่กำหนดไว้ และสอบถามกระตาดำทำการ เอกสาร หลักฐานที่รวบรวมไว้จากการตรวจสอบและข้อสรุปสิ่งที่ตรวจพบ รายงานผลการปฏิบัติงาน ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในแต่ละคน โดยประเมินจากความสำเร็จของงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การปฏิบัติงานเมื่อเสร็จสิ้นงานตรวจสอบ ประกอบด้วย

๓.๒.๑ การรวบรวมหลักฐาน

หลักฐานการตรวจสอบ หมายถึง เอกสารข้อมูล หรือข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ใช้เป็นข้อมูลในการสนับสนุนความเห็นเกี่ยวกับข้อสรุปหรือข้อตรวจพบในการพิสูจน์ว่าสิ่งที่ได้ตรวจพบนั้นมีความถูกต้องน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด

๓.๒.๒ การรวบรวมกระตาดำทำการ

๓.๒.๓ การสรุปผลการตรวจสอบ

๓.๒.๑ คุณสมบัติของหลักฐานการตรวจสอบ

ก. ความเพียงพอของหลักฐานการตรวจสอบ ที่จะทำให้สามารถยืนยันหรือให้ข้อสรุปได้อย่างถูกต้อง สมเหตุสมผล ทำให้ทุกคนสรุปความเห็นได้อย่างเดียวกัน การพิจารณาว่าจำนวนเพียงพอหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาว่าหลักฐานนั้นเป็นหลักฐานทางตรงหรือทางอ้อม ในกรณีที่เป็นหลักฐานทางตรง ซึ่งได้แก่หลักฐานที่ยืนยันได้ชัดเจน แน่นอนทำให้ทุกคนหมดความสงสัยได้ มีหลักฐานเพียงชิ้นเดียวก็เพียงพอถ้าเป็นหลักฐานทางอ้อม ซึ่งได้แก่หลักฐานแวดล้อมที่มาเสริมความมั่นใจและความน่าจะเป็น ดังนั้นหลักฐานทางอ้อมอาจจะต้องมีจำนวนมากหรือหลายประเภท

ข. ความเชื่อถือได้และจัดหามาได้ของหลักฐาน ข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ และโดยใช้เทคนิควิธีการตรวจสอบที่ดีที่สุด เช่น ข้อมูลหลักฐานที่ได้มาจากแหล่งอิสระหรือแหล่งภายนอกน่าเชื่อถือมากกว่าข้อมูลหลักฐานที่ได้มาจากภายในหน่วยรับตรวจ ข้อมูลหลักฐานที่ได้มาจากระบบควบคุมภายในที่ดี น่าเชื่อถือมากกว่าข้อมูลหลักฐาน ที่ได้มาจากระบบควบคุมภายในที่มีจุดอ่อน การสังเกตการณ์ การคำนวณ

และวิธีการอื่นใดโดยตัวผู้ตรวจสอบภายในเองน่าจะเชื่อถือมากกว่าข้อมูลหลักฐานที่ได้มาจากการปฏิบัติงานของผู้อื่น ต้นฉบับของข้อมูลหลักฐานน่าจะเชื่อถือมากกว่าภาพถ่ายสำเนาหรือร่าง ข้อมูลจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบวิชาชีพ มีความน่าเชื่อถือกว่าความเห็นของบุคคลธรรมดา

ค. ความเกี่ยวข้องของหลักฐาน หลักฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบ

ง. ความมีประโยชน์ของหลักฐาน หลักฐานที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารต้องมีสาระ (Materiality) หรือมีประโยชน์ และทันเวลา ในการสรุปความคิดเห็นหรือตัดสินใจของผู้บริหาร

ผู้ตรวจสอบภายในควรสรุปผลการตรวจสอบงานแต่ละส่วนเมื่อเสร็จสิ้นการตรวจสอบ โดยการสรุปการตรวจสอบจากกระดาษทำการที่ได้จัดทำ ผู้ตรวจสอบภายในควรพิจารณาอย่างรอบคอบและสรุปเฉพาะสิ่งที่เป็นสาระสำคัญเท่านั้น

๓.๒.๒ การรวบรวมกระดาษทำการ

ความหมายกระดาษทำการตรวจสอบ

กระดาษทำการตรวจสอบ คือเอกสารทำการตรวจสอบซึ่งผู้ตรวจสอบภายในจัดทำและได้รับการสอบทานโดยผู้บริหารของหน่วยงานตรวจสอบภายใน กระดาษทำการจะบันทึกหลักฐานที่ได้และผลการวิเคราะห์ที่ใช้สนับสนุนผลของการตรวจสอบและข้อเสนอแนะในรายงานการตรวจสอบ

ประเภทของกระดาษทำการตรวจสอบ

กระดาษทำการ (Work paper) นั้นจะประกอบด้วยเอกสารที่จัดเตรียมขึ้น เพื่อใช้ในการตรวจสอบ และจากการรวบรวมเอกสารหลักฐานต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการปฏิบัติงานตรวจสอบ ซึ่งเอกสารเหล่านั้นอาจได้มาจากแหล่งภายในและ/หรือจากภายนอกองค์กรก็ได้

ประเภทกระดาษทำการที่ใช้ในการปฏิบัติงานตรวจสอบนั้น อาจจำแนกลักษณะได้ดังต่อไปนี้

๑. Audit Assignment หมายถึง หนังสือมอบหมายให้ปฏิบัติตรวจสอบ จะเป็นหลักฐานการสั่งงานให้ตรวจสอบเรื่องอะไร วัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ ระยะเวลาการตรวจสอบ และรายชื่อผู้ตรวจสอบภายใน

๒. Audit program หมายถึง แนวทางขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบและกระบวนวิธีการตรวจสอบในรายละเอียดที่จะนำมาใช้ในการตรวจสอบ

๓. แบบสอบถาม หมายถึง แบบสอบถามระบบควบคุมภายใน หรือ Internal Control Questionnaire Checklist (ICQ) ที่ได้ออกแบบในลักษณะ Audit Program อย่างหนึ่งสำหรับการสอบทานและประเมินระบบควบคุมภายใน เป็นกระดาษทำการที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่กำหนดให้ผู้ตรวจสอบใช้ ICQ ที่จัดทำขึ้นและผู้ตรวจสอบภายในได้นำไปใช้งานได้คำตอบแล้วนั้นเป็นกระดาษทำการสำคัญที่จะต้องนำมาใช้เป็นหลักฐาน การสรุปจุดอ่อนของการควบคุมภายใน และใช้เพื่อประกอบการเขียนรายงานการตรวจสอบ

๔. Flowchart หมายถึง ผังทางเดินของงานที่ผู้ตรวจสอบภายในได้จัดทำขึ้น เพื่ออธิบายทางไหลของกระบวนการปฏิบัติงานต่างๆ นั้น จะต้องมีการอธิบายและเอกสารประกอบรายการต่างๆ เมื่อแล้วเสร็จให้นำมาเก็บไว้ในแฟ้มถาวร

๕. จดหมายโต้ตอบ หมายถึง บันทึกจากฝ่ายตรวจสอบภายใน เช่น จดหมายแนะนำตัวผู้ตรวจสอบภายในหนึ่งหน่วย รัับตรวจ จดหมายแจ้งผลการตรวจสอบ หนังสือตอบจากหน่วยรับตรวจ หรือเอกสารหลักฐานที่เป็นจดหมายโต้ตอบเป็นลายลักษณ์อักษร ในรูปแบบทางการถือเป็นกระดาษทำการประเภทหนึ่ง

๖. Audit schedule หมายถึง บันทึกกำหนดการต่างๆ เช่นแผนปฏิบัติงานประจำเดือนประจำปี เป็นกระดาษทำการที่ผู้ตรวจสอบภายในต้องปฏิบัติงานและกำหนดการทำงานให้เป็นไปตามกำหนดการ

๗. Audit Note หมายถึง บันทึกข้อที่พบเห็นที่เป็นจุดอ่อนสำคัญ ที่อาจทำให้เกิดความสูญเสียหรือความเสียหายประกอบการปฏิบัติงานทุกครั้ง

๘. บันทึกของผู้ตรวจสอบหรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบทุกครั้ง ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องนำข้อมูลที่พบเห็นหรือที่รวบรวมจดบันทึกมาแล้วทำการวิเคราะห์และประเมินผล โดยการออกความเห็นหรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ในการพัฒนาจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องเหล่านั้นในรูปกระดาษทำการ

๙. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องเดียวกับงานตรวจสอบนั้น

ขั้นตอนการจัดทำกระดาษทำการตรวจสอบ

การออกแบบและเนื้อหาหลักฐานที่บรรจุในกระดาษทำการตรวจสอบแต่ละงานจะขึ้นอยู่กับลักษณะและสถานการณ์ของงานตรวจสอบ อย่างไรก็ตามกระดาษทำการทุกการทุกงานต้องจัดทำให้สมบูรณ์ตามกระบวนการและขั้นตอนการตรวจสอบ ดังนี้

๑. การวางแผน
๒. การตรวจสอบและการประเมินความเพียงพอและประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายใน
๓. วิธีการตรวจสอบ หลักฐานที่ได้ และการสรุปผลการตรวจ
๔. การสอบทานงาน
๕. การรายงานและการติดตามผล

ประโยชน์ของกระดาษทำการตรวจสอบ

๑. เป็นเครื่องสนับสนุนการสรุปผลและการจัดทำรายงานของผู้ตรวจ เมื่อผู้ตรวจสอบภายในสรุปผลการตรวจสอบหรือแสดงความคิดเห็นในรายงาน ต้องมีหลักฐานสนับสนุนความเห็นหรือข้อสรุปนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะปรากฏอยู่ในกระดาษทำการตรวจสอบ

๒. เป็นเครื่องช่วยในการปฏิบัติงานและควบคุมงานตรวจสอบ โดยเครื่องแสดงให้เห็นความคืบหน้าของงานที่ทำ การปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอนตามลำดับ และความจำเป็นว่าต้องมีการตรวจสอบเพิ่มเติมหรือไม่ และสามารถสอบยืนยันหลักฐานที่ไต่ระหว่างกันในกรณีที่มีผู้ตรวจสอบภายในหลายคนปฏิบัติงานเดียวกันในสถานที่ต่างกัน

๓. เป็นเครื่องช่วยในการวางแผนการตรวจสอบ โดยอาศัยกระดาษทำการครั้งก่อนเป็นแนวทางกำหนดกำลังคนที่จะใช้กับงานที่จะมอบหมายในการตรวจสอบครั้งปัจจุบันอย่างเหมาะสม

๔. ให้หลักฐานที่ถาวรในการอ้างอิง เนื่องจากในกระดาษทำการได้จดบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการตรวจสอบ และหลักฐานที่พบระหว่างการตรวจสอบ ฉะนั้น จึงสามารถใช้หลักฐานเหล่านี้สำหรับอ้างอิงหรือค้นหาข้อเท็จจริงได้ทุกเมื่อ เช่น ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยรับตรวจ หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการต่อสู้คดี ฯลฯ

๕. เป็นเครื่องชี้แนะแนวทางในการตรวจสอบครั้งต่อไป โดยอาศัยหลักฐานจากกระดาษทำการตรวจสอบครั้งก่อนมาพิจารณาถึงวิธีการตรวจสอบที่ควรใช้หรือเพิ่มเติมในครั้งนี้ สิ่งที่ต้องติดตามจากครั้งก่อน และใช้เป็นกรณีศึกษาได้

๖. เป็นเครื่องช่วยในการให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบภายใน โดยการนำหลักฐานซึ่งจดบันทึกไว้ในกระดาษทำการตรวจสอบศึกษาวิเคราะห์ความถูกต้องสมบูรณ์และความเหมาะสมของระบบงานเพื่อให้ข้อสังเกตหรือข้อคิดเห็น ตลอดจนคำแนะนำที่จำเป็นเพื่อปรับปรุงจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องของระบบงานนั้น

๗. เป็นเครื่องมือวัดความสามารถและผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน โดยพิจารณาประสิทธิภาพของการจัดทำกระดาษทำการ ผู้ตรวจสอบภายในที่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นผู้ตรวจสอบได้ ต้องมีความสามารถในการจัดทำกระดาษทำการได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ สามารถเลือกหลักฐาน วิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่สำคัญในการตรวจสอบ และสิ่งที่ควรบันทึกไว้ในกระดาษทำการตรวจสอบ ต้องมีความเข้าใจและรู้จักพิจารณาขอบเขตของการทดสอบหลักฐานที่ได้รับนอกเหนือจากการมีมนุษยสัมพันธ์อันดี มีบุคลิกภาพและความประพฤติที่เหมาะสม

๘. เป็นเครื่องมือช่วยในการฝึกอบรมผู้ตรวจสอบภายใน โดยการนำกระดาษทำการครั้งก่อนมาอบรมชี้แนะและแนะแนวทางผู้ตรวจสอบภายในให้เข้าใจถึงลักษณะของงานที่ต้องทำ ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่คาดว่าจะพบในขณะตรวจสอบ หรือนำกรณีจากการตรวจสอบครั้งก่อนมาเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างให้ผู้ตรวจสอบภายในฝึกทำได้

ลักษณะของกระดาษทำการตรวจสอบที่ดี

๑. ความถูกต้องและสมบูรณ์ ความถูกต้อง หมายความว่า เป็นหลักฐานที่ได้มาจากการปฏิบัติงานตรวจสอบจริง รวมทั้งได้ใช้วิธีการตรวจสอบอื่นจนแน่ใจว่าถูกต้อง เชื่อถือได้ ความถูกต้องยังรวมถึง ชื่อบุคคล สถานที่ วันที่ จำนวนและหลักฐานอ้างอิงอื่น นอกจากนั้น หากสอบยืนยันไต่ระหว่างกระดาษทำการที่อ้างอิงหากมีผลต่าง ต้องมีการทำกระหนบยอดและแจ้งผลให้ทราบในกระดาษทำการส่วนความสมบูรณ์ของ

กระดาษทำการ หมายความว่าต้องมีกระดาษทำการตรวจสอบตามขั้นตอนการตรวจสอบต่างๆ ที่กล่าวแล้วข้างต้น และใช้อ้างอิงได้อย่างสมบูรณ์

๒. ความชัดเจนและเข้าใจง่าย ความชัดเจนเริ่มตั้งแต่การระบุวัตถุประสงค์ที่จัดทำ วิธีการตรวจสอบ และลำดับผลที่ได้จากการตรวจสอบ ซึ่งทำให้ผู้อื่นติดตามและสรุปความเห็นตามได้ง่าย นอกจากนี้ ควรเลือกใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย มีคำอธิบายความอย่างกะทัดรัดและได้ใจความ ทั้งนี้กระดาษทำการตรวจสอบแผ่นหนึ่งควรใช้บันทึกสำหรับวัตถุประสงค์หนึ่ง ไม่ควรปะปนกันหลายๆ เรื่อง

๓. ความเรียบร้อยและอ่านง่าย กระดาษทำการตรวจสอบแต่ละแผ่นควรจัดทำให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย เขียนเรียงตามลำดับจากบนลงล่าง จากซ้ายสู่ขวามือ ด้วยลายมือและการลงนามที่อ่านง่าย รวมทั้งควรจัดเรียงกระดาษทำการตรวจสอบแต่ละแผ่นให้ง่ายต่อการสอบทาน เช่น เรียงจากเอกสารแผ่นสรุป เอกสารประกอบ เก็บในแฟ้มตามหมวดและรหัสอ้างอิงที่เป็นระบบเดียวกัน

๔. ความเพียงพอและตรงกับวัตถุประสงค์ กระดาษทำการตรวจสอบควรให้หลักฐานที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดทำและตรงกับวัตถุประสงค์ตามแผนการตรวจสอบและเป็นประโยชน์ในการอ้างอิง ไม่ควรมีรายละเอียดเกินความจำเป็น ซึ่งนอกจากจะเสียเวลาค่าใช้จ่ายในการจัดทำแล้วยังทำให้ยากต่อการค้นหาหลักฐานที่ต้องการ เช่น การอธิบายขั้นตอนการปฏิบัติงาน ไม่จำเป็นต้องอธิบายรายละเอียด เพียงแต่สรุปขั้นตอนสำคัญ วิธีการตรวจสอบสำคัญและสรุปการตรวจ ถ้าหากผลการตรวจพบปัญหาสำคัญได้ แต่หากผลการตรวจพบปัญหาสำคัญ ผู้ตรวจสอบภายในต้องระมัดระวังว่ามีกระดาษทำการเพียงพอที่ใช้แสดงสภาพปัญหา ปริมาณและวันที่ที่พบ รวมทั้งชื่อบุคคลที่ผู้ตรวจสอบไปพบหรือปรึกษาหารือ ผลของการปรึกษาหารือ การสรุปข้อยุติและการแก้ไขปัญหา ฯลฯ ก่อนการเสนอการแก้ไขปัญหานั้น

ข้อเสนอแนะในการจัดทำกระดาษทำการ

๑. กระดาษทำการตรวจสอบควรประกอบด้วยหลักฐาน ดังนี้
 ๑. ชื่อกระดาษทำการที่แสดงให้เห็นลักษณะหรือสิ่งที่จะจัดทำ เช่น กระดาษทำการยืนยันยอดลูกหนี้ ไบโตรวฉบับสินค้า ฯลฯ
 ๒. ชื่อหน่วยรับตรวจ สถานที่ ชื่อผู้ตรวจ ชื่อผู้สอบทาน วันที่
 ๓. วัตถุประสงค์ แหล่งหลักฐาน ขอบเขตการตรวจ วิธีการตรวจ
 ๔. เลขรหัสกระดาษทำการ รหัสอ้างอิง
๒. รูปแบบกระดาษทำการตรวจสอบควรออกแบบให้ง่ายต่อการจัดทำ สอบทาน และมีประสิทธิภาพ
 ๑. เรียบร้อย อ่านง่าย ช่วงจังหวะเหมาะสมและใช้เขียนหน้าเดียว
 ๒. ขนาดมาตรฐาน หรือพับให้ได้มาตรฐานเดียวกัน ตำแหน่งและรูปแบบเป็นมาตรฐานหรือคล้ายคลึงกันให้มากที่สุด
 ๓. ใช้เครื่องหมายตรวจสอบมาตรฐานและมีคำอธิบายเครื่องหมายที่ใช้ในหน้าแรกของกลุ่มกระดาษทำการตรวจสอบ หรือในหน้ากระดาษทำการตรวจสอบนั้น

๔. ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการจัดทำ ผู้ตรวจสอบควรประหยัดเวลาการทำโดยใช้เอกสารบางส่วนที่หน่วยงานจัดทำขึ้นมาตรวจสอบความถูกต้องและใช้เป็นกระดาศทำการตรวจสอบได้ การถ่ายเอกสารหรือเก็บสำเนาควรทำเท่าที่จำเป็น

๕. กระดาศทำการที่ใช้บ่อยอาจจะออกรูปแบบมาตรฐานไว้ เพื่อประหยัดเวลาการจัดทำแต่ควรมีเนื้อที่ว่างเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเพิ่มหลักฐานที่พบพิเศษในแต่ละงาน

๓. การจัดทำการกระดาศทำการสรุปเป็นแผ่นแรกของกลุ่มกระดาศทำการตรวจสอบ เพื่อง่ายต่อการสอบทานและติดตามเรื่อง ซึ่งทำได้หลายรูปแบบ เช่น

๑. สรุปผลการทดสอบ โดยระบุวัตถุประสงค์ขอบเขตการทดสอบ ผลที่ได้จากการทดสอบ การติดตามผล ความคาดเคลื่อนที่พบ การสรุปความเห็นของผู้ตรวจสอบ หากต้องมีกระดาศทำการประกอบก็ให้เรียงตามลำดับที่แจ้งในกระดาศทำการตรวจสอบสรุปและระบุเลขที่กระดาศทำการอ้างอิง

๒. การสรุปตามลำดับข้อบกพร่องที่รายงาน

๓. การสรุปผลการตรวจในแนวการตรวจสอบและระบุเลขที่กระดาศทำการอ้างอิง

๔. ในกรณีที่พบข้อบกพร่อง ควรมีหลักฐานระบุถึงวันที่ที่ตรวจพบ ชื่อบุคคลที่ได้สอบถามหรือประชุมปรึกษาหารือ ผลสรุปจากการประชุมปรึกษาหารือ ชื่อบุคคลที่จะรับผิดชอบในการแก้ไข รวมถึงวันที่ทำการแก้ไข

๕. ควรเก็บเอกสารเฉพาะส่วนที่จำเป็นต่อการอ้างอิงและยืนยันผลสรุปเท่านั้น เอกสารส่วนเกินอื่นควรทำลายหรือส่งคืนผู้เกี่ยวข้อง

๔. การกำหนดระบบดัชนีกระดาศทำการตรวจสอบ ให้ง่ายต่อความเข้าใจ การปรับปรุงเพิ่ม-ลด และช่วยในการจัดเก็บหรือค้นหากระดาศทำการตรวจสอบในแฟ้ม

๑. กระดาศทำการตรวจสอบทุกแผ่นควรมีเลขที่รหัสกำกับตรงมุมขวามือด้านบน เพื่อสะดวกในการจัดเก็บเป็นหมวดและเรียงตามลำดับ การให้รหัสควรกำหนดไว้ล่วงหน้าและเป็นระบบ เพื่อให้ผู้จัดทำเขียนรหัสได้ทันทีเมื่อจัดทำกระดาศทำการนั้นเสร็จและยังช่วยให้เขียนรหัสกระดาศทำการตรวจสอบที่อ้างอิงได้ทันที

๒. การเขียนรหัสอ้างอิง (Cross-Reference) นิยมเขียนด้วยปากกาหรือดินสอสีที่แตกต่างจากที่ใช้ทำกระดาศทำการตรวจสอบเพื่อเน้นให้เห็นชัด

แฟ้มกระดาศทำการตรวจสอบ

กระดาศทำการจะมี ๒ ลักษณะ คือ กระดาศทำการตรวจสอบที่จัดพิมพ์ไว้ล่วงหน้าให้ผู้ตรวจสอบภายในนำไปใช้ โดยนำติดตัวไปใช้กรอกข้อความเอง และกระดาศทำการที่จัดส่งไปให้บุคคลอื่นกรอกข้อความตอบกลับมา

นอกจากนั้นแล้วยังมีข้อมูลและเอกสารอื่น เช่น หนังสือ หรือจดหมายโต้ตอบเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับรายงานการตรวจสอบก็ควรนำเก็บเข้าแฟ้มไว้

๑. ประเภทแฟ้มกระดาษทำการตรวจสอบ

กระดาษทำการจะแยกเก็บไว้ใน ๒ แฟ้ม คือ

๑) - แฟ้มปัจจุบัน (Current File)

แฟ้มปัจจุบันเป็นแฟ้มใช้เก็บกระดาษทำการตรวจสอบที่ใช้ในงานตรวจสอบครั้งหนึ่งๆ หรือในรอบระยะเวลาการตรวจสอบช่วงหนึ่งๆ กระดาษทำการที่รวบรวมไว้ในแฟ้มปัจจุบัน จะนำมาใช้ประกอบเขียนรายงานผลการตรวจสอบและ ใช้เป็นหลักฐานเอกสารประกอบรายงานนั้น ปกติให้เก็บไว้ได้นาน ๑ ปี

- แฟ้มถาวร (Permanent File)

แฟ้มถาวรเป็นที่รวบรวมของกระดาษทำการตรวจสอบที่จำเป็นต้องเก็บไว้อ้างอิงในการตรวจสอบครั้งต่อไปหรือในปีต่อไป และเป็นกระดาษทำการตรวจสอบที่เก็บข้อมูลสำคัญๆ ไว้

๒) การจัดเก็บข้อมูลในแฟ้มปัจจุบัน (Current File)

ปกติเก็บไว้นาน ๑ ปี เอกสารที่ควรเก็บไว้ในแฟ้มปัจจุบันได้แก่

๑. หนังสือโต้ตอบกับหน่วยรับตรวจในระยะเวลาตรวจสอบ
๒. หนังสือถึงผู้บริหาร ระบุถึงจุดอ่อนของระบบควบคุมภายใน พร้อมข้อแก้ไข
๓. แบบสอบถามการประเมินระบบควบคุมภายใน และการประเมินความพึงพอใจ
๔. แผนการตรวจสอบระยะยาว และแผนตรวจสอบประจำปี
๕. บัญชีที่ตรวจสอบ
๖. ใบยืนยันยอด และ/หรือ คำตอบ
๗. กระดาษทำการตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูลและงบการเงิน
๘. กระดาษทำการตรวจสอบแสดงผลการตรวจนับเงินสด ทรัพย์สินต่างๆ
๙. กระดาษทำการตรวจสอบแสดงรายการปรับปรุงทางการบัญชี

๓) การจัดเก็บข้อมูลในแฟ้มถาวร (Permanent File)

ปกติเก็บไว้ ๑๐ ปี เอกสารที่ควรเก็บไว้ในแฟ้มถาวรได้แก่

๑. สำเนาหลักฐานที่ถูกตรวจสอบ
๒. ผังการจัดองค์การ
๓. คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ข้อบังคับ
๔. ผังงานหลักที่สำคัญ
๕. รายงานการประชุม
๖. รายงานการสอบบัญชีปีต่างๆ
๗. สำเนาสัญญาต่างๆ ข้อตกลงความร่วมมือ
๘. นโยบายการบัญชีที่สำคัญที่ อ.ส.พ. ถู้อปปฏิบัติอยู่
๙. สำเนาแบบยื่นแสดงรายการเสียภาษีปีก่อน ๆ

การสอบทานกระดาษทำการตรวจสอบ

๑. ผู้ควบคุมงานตรวจสอบ จะต้องทำการสอบทานกระดาษทำการตรวจสอบเสมอ
 ๒. การสอบทานควรทำเป็นระยะๆ ในช่วงการตรวจสอบ
 ๓. ไม่ควรทำการสอบทานรวดเดียว เมื่อทำการตรวจสอบแล้วเสร็จ
 ๔. หลักฐานแสดงการสอบทานกระดาษทำการตรวจสอบ
 - ๑) แบ่งบันทึกกระดาษทำการเป็น ๒ ซีก
 - ๒) ซีกซ้ายเป็นการจดข้อมูลกระดาษทำการตรวจสอบ
ซีกขวาเป็นการสอบทานกระดาษทำการตรวจสอบ
ผลการสอบทานกระดาษทำการตรวจสอบด้านซีกขวา ควรเริ่มต้นด้วยคำว่า “ข้อสังเกตจากการตรวจสอบปรากฏว่า.....”
 ๕. ผู้สอบทานกระดาษทำการตรวจสอบต้องลงชื่อและวันที่ ที่ทำการสอบทานนั้นไว้ด้วย
 ๖. ผู้สอบทานกระดาษทำการตรวจสอบจะต้องสอบทานกระดาษทำการทุกแผ่น กระดาษทำการตรวจสอบที่ไม่ได้ทำประโยชน์ต่อการตรวจสอบครั้งต่อไป หรือไม่มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้เขียนรายงาน หรือใช้เป็นหลักฐานประกอบปฏิบัติงานตรวจสอบ ควรแยกออกและทำลาย
ข้อมูลสำคัญในแฟ้มถาวร (Permanent File) จะต้องมีการสอบทานและปรับปรุงทุกครั้ง ที่ทำการตรวจสอบแล้วเสร็จ
 ๗. มาตรฐานกระดาษทำการตรวจสอบ
ในการสอบทานกระดาษทำการตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายในที่รับผิดชอบจะต้องทำการตรวจสอบเช็คเรื่องมาตรฐานของกระดาษทำการตรวจสอบทุกครั้ง
มาตรฐานกระดาษทำการตรวจสอบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของรูปร่าง, รูปแบบ, ขนาดของกระดาษทำการตรวจสอบ หรือเนื้อหา หัวข้อเรื่องที่จะกำหนดให้ใช้ปฏิบัติงานต้องได้มาตรฐานเดียวกันเสมอ โดยเฉพาะการเช็คสอรูปแบบกระดาษทำการตรวจสอบใหม่ที่ได้ทบทวนใหม่ จะต้องให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับรูปแบบเดิมที่ทำไว้ทั้งหมดด้วย เรื่องสำคัญที่ควรกำหนดไว้ให้ถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานของกระดาษทำการตรวจสอบ คือ
 - ๑) การมีรูปแบบที่เหมาะสมและสะดวกต่อการใช้งาน
 - ๒) การให้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ
 - ๓) ความสมบูรณ์ถูกต้องตรงกับความจริง
 - ๔) ความชัดเจน มีระเบียบเรียบร้อย อ่านเข้าใจง่าย
- ดังนั้น ผู้ทำหน้าที่สอบทานกระดาษทำการจึงต้องศึกษา และติดตามแบบฟอร์มและวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับกระดาษทำการของฝ่ายตรวจสอบอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องด้วย

การสอบทานกระดาษทำการตรวจสอบ

เมื่อผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติงานตรวจไปแล้ว ควรมีการสอบทานงานเป็นระยะๆ เพื่อให้มั่นใจถึงความก้าวหน้าและคุณภาพของหลักฐานที่ใช้ประกอบรายงาน โดยผู้สอบทานตามสายการบังคับบัญชาหรือผู้ที่มีความรู้และทักษะมากกว่าผู้จัดทำ แล้วบันทึกผลการสอบทานไว้เป็นหลักฐานในกระดาษที่เรียกว่า **กระดาษทำการตรวจสอบ** รวมทั้งการบันทึกข้อสงสัยหรือสิ่งที่ต้องการให้ปฏิบัติงานเพิ่มเติมและมีการสอบทานซ้ำอีกครั้งเมื่อผู้จัดทำได้อธิบายหรือปฏิบัติงานเพิ่มเติมแล้ว

วิธีการสอบทานอาจจะจัดทำในรูปตารางสรุปกิจกรรมที่ควรทำ (Check List) ซึ่งรวมการสอบทานในเรื่องดังต่อไปนี้สอบทานการปฏิบัติตามแผนงานตรวจ

๑. สอบทานความถูกต้องของหลักวิชา หลักเกณฑ์ และมาตรฐานที่ใช้อ้างอิง

๓. สอบทานการจัดทำกระดาษทำให้ได้ตามลักษณะกระดาษทำการตรวจสอบที่ดี

โดยเฉพาะเรื่องปัญหาที่รายงานต้องสอบทานความครบถ้วน เพียงพอของกระดาษทำการเป็นกรณีพิเศษ

การสรุปผลการตรวจสอบ

การสรุปผลการตรวจสอบ เป็นวิธีการปฏิบัติงานตรวจสอบขั้นสุดท้ายก่อนการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานหลังจากที่ผู้ตรวจสอบภายในได้ทำการตรวจสอบ เรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วเสร็จ หรือเป็นเรื่องที่เห็นว่าจำเป็นต้องรายงานผลระหว่างการปฏิบัติงานตรวจสอบ โดยผู้ตรวจสอบภายในจะต้องรวบรวมข้อเท็จจริงและหลักฐานต่างๆ ที่ได้ระหว่างการตรวจสอบ เพื่อสรุปหาข้อตรวจพบหรือสิ่งที่ตรวจพบทั้งด้านดีและปัญหาข้อบกพร่องที่คิดว่ามีค่าควรแก่การตรวจสอบ และรายงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงสิ่งที่ตรวจพบ (Audit Finding) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่รวบรวมและสรุปจากหลักฐานที่ได้ระหว่างการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ ข้อตรวจพบที่ควรแก่การรายงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

ในการสรุปผลการตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายในต้องสรุปข้อตรวจพบให้ครบองค์ประกอบ โดยต้องชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงว่าผู้ตรวจสอบภายในพบอะไร สภาพที่เกิดขึ้นอย่างไร สิ่งที่ตรวจพบต่างจากข้อกำหนด กฎหมาย หรือสิ่งที่ควรจะเป็นอย่างไร สิ่งที่ตรวจพบมีผลอย่างไรบ้าง ทำไมจึงเกิดขึ้นได้และจะแก้ไขได้อย่างไร

๔. การจัดทำรายงานและติดตามผล

๔.๑ การจัดทำรายงาน

การจัดทำรายงานเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานให้คณะกรรมการตรวจสอบทราบถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีการปฏิบัติงานและผลการตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดทุกขั้นตอน สรุปข้อบกพร่องที่ตรวจพบ ประเด็นความเสี่ยงที่สำคัญและการควบคุม รวมทั้งเรื่องอื่นๆ ที่คณะกรรมการตรวจสอบควรทราบ

การเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพราะรายงานนั้นแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในทั้งหมด ลักษณะของรายงานที่ดีต้องเป็นรายงานที่มีประโยชน์ต่อผู้อ่านรายงานเรื่องที่มีสาระสำคัญ ข้อตรวจพบเป็นสิ่งที่ตรงกับข้อเท็จจริง ข้อเสนอแนะหรือข้อแนะนำเป็นประโยชน์และสามารถปฏิบัติได้

ลักษณะของรายงานผลการปฏิบัติงานที่ดี

๑. **ถูกต้อง** รายงานผลการปฏิบัติงานต้องมีความถูกต้อง ข้อความทุกประโยค ตัวเลขทุกตัว เอกสารอ้างอิงทุกชนิดต้องมาจากหลักฐานที่น่าเชื่อถือ และผู้ตรวจสอบได้ประเมินข้อมูลเหล่านั้นแล้ว การอ้างอิงทุกครั้งต้องมีเอกสารประกอบและสามารถให้คำอธิบายแล้วพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ทุกเรื่อง การรายงานสิ่งใดก็ย่อมหมายความว่าสิ่งนั้นผู้ตรวจสอบภายในได้ทราบหรือได้ยอมรับแล้วว่าเป็นสิ่งที่ตรงตามข้อเท็จจริง

๒. **ชัดเจน** หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารข้อความหรือความต้องการของผู้ตรวจสอบภายในหรือสิ่งที่ต้องการเสนอให้ผู้อ่านรายงานเข้าใจเช่นเดียวกับผู้ตรวจสอบภายใน โดยไม่ต้องมีการตีความหรืออธิบายเพิ่มเติม

๓. **กะทัดรัด** หมายถึง การตัดทอนความคิด ข้อความ คำพูดที่ฟุ่มเฟือย หรือสิ่งที่ไม่ใช่สาระสำคัญ และสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องที่จะรายงานออกไป

๔. **ทันกาล** การเสนอรายงานต้องกระทำภายในเวลาที่เหมาะสม ทันต่อการแก้ไขสถานการณ์ ผู้ตรวจสอบภายในควรพิจารณาว่าสิ่งที่ตรวจพบ ควรรายงานในขณะและเวลาใด เพราะผู้บริหารต้องนำสิ่งที่เสนอในรายงานไปดำเนินการต่อมิใช่เก็บรายงานไว้เป็นจดหมายเหตุเพื่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์

๕. **สร้างสรรค์** การรายงานควรแสดงให้เห็นคุณภาพและความจริงใจของผู้ตรวจสอบผู้รายงานควรชี้ให้เห็นส่วนดีของการปฏิบัติงานก่อนที่จะกล่าวถึงข้อบกพร่องต่างๆ ที่ต้องการให้ปรับปรุง ทำให้ผู้อ่านคล้อยตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะ และมีความพอใจที่จะให้ความร่วมมือในการแก้ไขปรับปรุง การวิจารณ์ข้อบกพร่องโดยไม่มีที่ให้ข้อเสนอแนะ หรือการวิจารณ์โดยปราศจากการเสนอแนะข้อยุติที่ชอบด้วยเหตุผลเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ

๖. **จูงใจ** การเสนอรายงานควรจูงใจให้ผู้อ่านจับประเด็นได้ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยการใช้รูปแบบถ้อยคำและศิลปะของภาษา ทำให้ผู้อ่านยอมรับและเกิดความรู้สึกรู้สึกต้องการแก้ไขปัญหาหรือข้อแนะนำที่ผู้ตรวจสอบภายในเสนอในรายงาน โดยชี้ให้เห็นปัญหา ประโยชน์ร่วมกันและประโยชน์ต่อองค์กร ไม่ตำหนิโดยไม่มีข้อแนะนำในเชิงสร้างสรรค์ ให้ทราบถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหากไม่แก้ไข

รูปแบบรายงานผลการปฏิบัติงาน

รูปแบบของรายงานผลการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับผลของการตรวจสอบ และความต้องการของฝ่ายบริหาร รูปแบบและวิธีการรายงานที่ใช้กันโดยทั่วไป มีดังนี้

๑. การรายงานเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นวิธีการรายงานที่มีลักษณะเป็นทางการ ใช้รายงานผลการปฏิบัติงานเมื่อการตรวจสอบงานหนึ่งงานใดแล้วเสร็จ ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องจัดทำรายงานสรุปผลการตรวจสอบ เสนอความเห็นหรือข้อเสนอแนะเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอต่อผู้บริหาร

๒. การรายงานด้วยวาจา แยกเป็น

๓. การรายงานด้วยวาจาที่ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ใช้กับรายงานที่ต้องกระทำโดยเร่งด่วน เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ จะใช้ในกรณีที่ควรแจ้งให้ผู้บริการหรือหัวหน้าหน่วยรับตรวจทราบทันทีที่ตรวจพบ เพราะหากปล่อยให้ล่าช้าอาจมีความเสียหายมากขึ้น

๔. การรายงานด้วยวาจาที่เป็นทางการ เป็นการรายงานโดยการเขียนรายงานและมีการนำเสนอด้วยวาจาประกอบ

การรายงานด้วยวาจายังใช้ในกรณีเสนอรายงานผลความคืบหน้า หรือผลการตรวจสอบโครงการพิเศษที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร เพื่อขอความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ตรวจพบ หรือขอความคิดเห็นเพิ่มเติม หรือขอความช่วยเหลือในกรณีการตรวจสอบมีปัญหาหรืออุปสรรค เช่น ผู้รับตรวจไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ให้ออกสารบางอย่างเพื่อการตรวจสอบ

รายงานแบบเป็นทางการและรายงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

๑. บทคัดย่อสำหรับผู้บริหาร (เป็นการสรุปภาพรวมผลการตรวจสอบและนำเสนอเฉพาะประเด็นที่สำคัญที่มีความเสี่ยงสูง) การเสนอรายงานควรจัดทำบทคัดย่อไว้ด้านหน้าของรายงานที่จะนำเสนอผู้บริหาร เป็นการย่อเนื้อความของรายงานอย่างสั้นๆ กระชับรัด ชัดเจนและได้ใจความครอบคลุมเนื้อหาของรายงานทั้งหมด แสดงข้อเท็จจริงหรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ผลกระทบที่มีต่อองค์กรและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงโดยไม่ต้องแสดงเหตุผลประกอบ แต่เป็นข้อมูลที่เพียงพอให้ผู้บริหารเข้าใจและสั่งการได้

๒. บทนำ คือส่วนแรกของรายงานที่บอกให้ทราบว่าผู้ตรวจสอบภายในได้ตรวจสอบเรื่องอะไรในหน่วยงานใด เป็นการตรวจสอบตามแผนการตรวจสอบที่กำหนดไว้ หรือเป็นการตรวจสอบกรณีพิเศษ

๓. วัตถุประสงค์ แสดงเป้าหมายการตรวจสอบให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้อ่านรายงานติดตามประเด็นได้สะดวก และคาดการณ์ได้ว่าจะทราบข้อมูลใดบ้างเมื่ออ่านรายงานจบ

๔. ขอบเขต แสดงถึงระยะเวลาและปริมาณของงานที่ได้ทำการตรวจสอบมีมากน้อยเพียงใด มีข้อจำกัดอะไรบ้างที่ผู้ตรวจสอบภายในไม่สามารถตรวจสอบได้ หรือต้องชะลอการตรวจสอบไว้ก่อน พร้อมเหตุผลประกอบ

๕. สิ่งที่ตรวจพบ เป็นส่วนสำคัญของรายงานผลการปฏิบัติงานที่แสดงถึงข้อเท็จจริงที่ตรวจพบทั้งในด้านดีและที่ควรได้รับการแก้ไข วิธีการดำเนินการแก้ไข รวมทั้งความเห็นของผู้รับการตรวจ

๖. ข้อเสนอแนะ เป็นข้อเสนอแนะที่ผู้ตรวจสอบภายในเสนอแนะต่อผู้บริหารหรือผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน เพื่อสั่งการแก้ไข ปรับปรุง ข้อเสนอแนะควรมีลักษณะสร้างสรรค์ และสามารถนำไปปฏิบัติได้

๗. ความเห็น หากข้อความใดเป็นความเห็นมิใช่ข้อเท็จจริง หรือยังไม่มีหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ ผู้ตรวจสอบภายในควรระบุให้ชัดเจนว่าเป็นความเห็นเท่านั้น

๘. เอกสารประกอบ เนื่องจากการรายงานเป็นเพียงการสรุปผล ดังนั้น รายงานควรเสนออย่างกระชับรัด ข้อมูลที่จำเป็นต้องอ้างถึงแต่เป็นข้อมูลยาวหรือมีรายละเอียดมาก ควรแสดงเป็นเอกสารประกอบแนบท้ายรายงานไว้ด้วย เอกสารประกอบไม่ควรมีมากจนเกินไปจนทำให้รายงานไม่น่าสนใจ

๔.๒ การติดตามผล

การติดตามผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ซึ่งถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งของการตรวจสอบ เพราะแสดงถึงคุณภาพและประสิทธิผลของงานตรวจสอบว่าผู้รับการตรวจและผู้บริหารได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะในรายงานการปฏิบัติงานตรวจสอบหรือไม่ และข้อบกพร่องที่พบได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมแล้วหรือยัง เมื่อผู้ตรวจสอบภายในเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานและข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการตรวจสอบ และผู้อำนวยการแล้ว ผู้ตรวจสอบภายในต้องติดตามผลว่าผู้บริหาร ได้สั่งการหรือไม่ประการใด และหากสั่งการแล้วฝ่ายตรวจสอบภายในต้องติดตามหน่วยรับตรวจได้มีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าข้อบกพร่องนั้นได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม หรือมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร เพื่อรายงานผลการติดตามต่อผู้บริหารและคณะกรรมการตรวจสอบต่อไป และหากผู้บริหารที่ได้รับทราบแล้วมิได้สั่งการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แสดงว่าผู้บริหารยอมรับภาระความเสี่ยงหากเกิดความเสียหายขึ้นในอนาคต

การติดตามผลการปฏิบัติและการให้คำแนะนำปรึกษาตามข้อบกพร่องหรือข้อเสนอแนะของรายงานผลการตรวจสอบ

ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน กำหนดให้ผู้ตรวจสอบภายในแต่ละคนกำหนดเวลาที่เหมาะสมการติดตามผล โดยให้ติดตามความคืบหน้าในการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน และข้อบกพร่องจากหน่วยงานเป็นระยะๆ หากมีปัญหาว่าหน่วยรับตรวจไม่สามารถแก้ไขได้ จะให้ผู้ตรวจสอบภายในเข้าไปพิจารณาให้คำแนะนำเพื่อให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ และเมื่อหน่วยรับตรวจดำเนินการแก้ไขจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องแล้ว ฝ่ายตรวจสอบภายในจะต้องรายงานผลให้คณะกรรมการตรวจสอบและผู้ว่าการทราบอีกครั้งหนึ่ง

บทสรุป

คู่มือการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในฉบับนี้ มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบภายใน มีความเข้าใจในหลักการตรวจสอบและแนวทางในการปฏิบัติงานตรวจสอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักการด้วยความมั่นใจอย่างมีคุณภาพ ผลงานที่ได้เป็นที่ยอมรับของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ช่วยเพิ่มมูลค่า (Value Added) แก่ อ.ส.พ. ผู้บริหารใช้เป็นข้อมูลในการบริหารงานก่อให้เกิดกระบวนการบริหารจัดการที่ดี ผลของการดำเนินงานของ อ.ส.พ. บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ประกอบด้วยขั้นตอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนผู้ตรวจสอบภายในจำเป็นต้องเลือกใช้เทคนิคการตรวจสอบให้เหมาะสม อันจะทำให้การตรวจสอบเป็นไปตามวัตถุประสงค์และแผนการตรวจสอบที่กำหนด รวมทั้งได้หลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนข้อสรุปหรือข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อตรวจพบ (Audit Findings) ของตน การเริ่มต้นกระบวนการตรวจสอบตั้งแต่ขั้นตอนของการวางแผน ซึ่งนับว่ามีความสำคัญอย่างมาก โดยผู้ตรวจสอบภายในต้องใช้ข้อมูลจากเทคนิคการประเมินความเสี่ยงเป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดกิจกรรมที่จะตรวจสอบ ซึ่งจะช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรของฝ่ายตรวจสอบภายในเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น ส่วนในขั้นตอนของการปฏิบัติงานตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายในจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการตรวจสอบแบบต่างๆ เป็นอย่างดีและอย่างมีเทคนิค ได้แก่ เทคนิคสำคัญในการปฏิบัติงานตรวจสอบ เช่น การสุ่มตัวอย่าง การสอบถาม การสังเกตการณ์ การตรวจนับของจริง การตรวจสอบเอกสารใบสำคัญ และการคำนวณเป็นต้น ส่วนเทคนิคสำคัญที่ใช้ในการสรุปผลการตรวจสอบ เช่น การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรายงานผลการปฏิบัติงานมีทั้งการรายงานโดยวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษร เทคนิคการนำเสนอ เทคนิคการเขียนรายงาน เป็นต้น สำหรับขั้นตอนของการติดตามผลควรได้มีการรับฟังความคิดเห็น การร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นทีม เพื่อให้การแก้ไขปัญหาตรงประเด็นและปฏิบัติได้

ปัจจัยความสำเร็จและประสิทธิผลของงานตรวจสอบภายใน ส่วนใหญ่วัดจากความยอมรับข้อเสนอแนะในรายงานผลการปฏิบัติงาน แต่ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยเทคนิคการตรวจสอบประกอบกับทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน โดยเฉพาะการสร้างมนุษยสัมพันธ์ การสื่อสารให้เกิดความเข้าใจและการยอมรับจากผู้บริหารและหน่วยรับตรวจขององค์กร การรวบรวมหลักฐานข้อมูล ข้อเท็จจริงอื่นๆ ที่ผู้ตรวจสอบภายในต้องปรับใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์อันจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่องค์กรอย่างแท้จริง
